

Bryssel 18.11.2022
COM(2022) 700 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

kohti eurooppalaisen koulutusalueen toteutumista

{SWD(2022) 750 final} - {SWD(2022) 751 final}

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
2. Eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamisessa toistaiseksi saavutettu edistys	4
2.1. Eurooppalaista koulutusalueetta muovaavien EU:n aloitteiden eteneminen	4
2.2. Hallinnon vahvistetut puitteet ohjaamaan eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamista ...	6
2.3. Edistyminen EU:n tason tavoitteiden saavuttamisessa ja koulutuksen tila EU:ssa	7
3. Tulevaan entistä vahvempana	10
3.1. Elpymis- ja palautumistukivälineen ja muiden EU:n varojen käyttöönotto eurooppalaisen koulutusalueen kansallisiin toimiin ja uudistuksiin, joiden tavoitteena on kestävä ja osallistava elpyminen	10
3.2. Eurooppalaisen koulutusalueen välineet ja EU:n rahastot tukemaan koulutusalan solidaarisuutta Ukrainan kanssa.....	12
4. Eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamiseksi vuoteen 2025 mennessä tarvittavat lisätoimet	14
4.1. Valmisteilla kuusi eurooppalaista koulutusalueetta koskevaa strategista aloitetta EU:n tasolle	14
4.2. Tasapuolisuutta koskeva uusi indikaattori ja muita toimia näyttöpohjan kasvattamiseksi...15	
4.3. Koulutukseen tehtävien investointien laadun varmistaminen uuden oppimislaboratorion avulla	18
4.4. Eurooppalaisen koulutusalueen hallinnon vahvistaminen	19
4.5. Eurooppalaisen koulutusalueen geopoliittisen ulottuvuuden vahvistaminen.....	19
5. Päätelmät ja seuraavat vaiheet	22
5.1. Tärkeimmät havainnot	22
5.2. Väliarviointi.....	22

1. Johdanto

Toimintapolitiikassa on EU:n tasolla viime vuosina kiinnitetty yhä enemmän huomiota laadukkaan, osallistavan koulutuksen edistämiseen. Vuonna 2017 annetussa [Rooman julistuksessa](#) sitouduttiin työskentelemään *sellaisen unionin puolesta, jossa nuoret saavat parasta koulutusta ja voivat opiskella ja löytää työtä kaikkialta Euroopasta*. Komissio esitti samana vuonna **vision eurooppalaisesta koulutusalueesta**¹, josta on tarkoitus tulla aidosti yhteinen valtioiden rajat ylittävä laadukkaan koulutuksen ja elinikäisen oppimisen alue. Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio antoivat Göteborgissa pidetyssä sosiaalialan huippukokouksessa juhlallisen julistuksen [Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista](#), jonka ensimmäisen periaatteen mukaan *"jokaisella on oikeus laadukkaaseen ja osallistavaan koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen"*. Vuonna 2019 Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen sitoutui Euroopan koulutusalueen toteuttamiseen vuoteen 2025 mennessä näin: *"Meidän on poistettava oppimisen esteet ja parannettava laadukkaan koulutuksen saatavuutta. Meidän on annettava oppijoille mahdollisuus liikkua helpommin eri maiden koulutusjärjestelmien välillä. Lisäksi meidän on siirryttävä koulutuksessa kohti meitä kaikkia rikastuttavaa elinikäistä oppimista."*²

Kuten vuonna 2020 annetussa [tiedonannossa eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamisesta vuoteen 2025 mennessä](#) ja kahdessa vuonna 2021 annetussa neuvoston päätöslauselmassa³ todetaan, **yleinen lähestymistapa eurooppalaisen koulutusalueen** toteuttamiseksi perustuu seuraaviin:

- uudistuksia ja eurooppalaista yhteistyötä koskevat toimintapoliittiset tavoitteet⁴
- edistymisen mittaamista koskevat EU:n tason tavoitteet⁵
- EU:n tason toimet jäsenvaltioiden tukemiseksi täytäntöönpanossa⁶ ja
- yhteistyön ja yhteiskehittämisen hallinnon uudistetut puitteet⁷.

Näin kunnianhimoisen ohjelman toteuttaminen edellyttää jäsenvaltioiden, EU:n toimielinten ja sidosryhmien, erityisesti opettajien, kouluttajien, oppijoiden ja oppilaitosten, aktiivista osallistumista.

Eurooppalainen koulutusalue on keskeisessä asemassa **EU:n toimintapoliittisessa ohjelmassa** eritoten siksi, että sen avulla edistetään eurooppalaista elämäntapaa ja ihmisten hyväksi toimivaa taloutta.⁸ Se on yksi Euroopan digitaalista valmiutta⁹ ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa edistävästä tekijöistä. Se

¹ [Euroopan komission panos EU-johtajien kokoukseen Göteborgissa.](#)

² [Poliittiset suuntaviivat 2019–2024.](#)

³ [Neuvoston päätöslauselma eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisista puitteista edettäessä kohti eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamista ja kehittämistä \(2021–2030\)](#), jäljempänä 'eurooppalaisen koulutusalueen strategisista puitteista koskeva päätöslauselma'; [neuvoston päätöslauselma eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisten puitteiden hallintorakenteesta edettäessä kohti eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamista ja kehittämistä \(2021–2030\)](#), jäljempänä 'hallintorakennetta koskeva päätöslauselma'.

⁴ Ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirja SWD (2022) 750, jakso I.1.1.

⁵ Vuoteen 2030 mennessä vähintään 96 prosenttia kolmivuotiaista ja sitä vanhemmista alle kouluikäisistä lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen; alle 15 prosenttia oppilaista menestyy heikosti lukemisessa, matematiikassa ja luonnontieteissä. Alle 9 prosenttia vain ylempään perusasteen koulutuksen suorittaneista nuorista keskeyttää opintonsa; vähintään 45 prosentilla nuorista on korkeakoulututkinto. Vuoteen 2025 mennessä vähintään 60 prosenttia äskettäin ammatillisen tutkinnon suorittaneista on saanut kokemusta työssäoppimisesta; vähintään 47 prosenttia aikuisista on osallistunut koulutustoimiin viimeisten 12 kuukauden aikana. Ks. tämän komission tiedonannon liitteenä oleva vuoden 2022 koulutuksen seurantakatsaus (SWD (2022) 751).

⁶ Ks. SWD (2022) 750 ja liite 1.

⁷ Ks. SWD (2022) 750 ja liite 2.

⁸ Myös Euroopan osaamisohjelma, uudistettu ammatillisen koulutuksen politiikka ja eurooppalainen hoito- ja hoivastrategia edistävät eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteiden saavuttamista erityisesti varhaiskasvatuksen, elinikäisen oppimisen, aikuiskoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osalta. Näiden alojen erityisaloitteita (esim. [neuvoston suositus henkilökohtaisista oppimistileistä](#)) ei kuvata tässä kertomuksessa, jossa keskitytään 40:een eurooppalaista koulutusalueetta koskevassa tiedonannossa ilmoitettuun toimeen.

⁹ Yhdessä eurooppalaista koulutusalueetta koskevan tiedonannon kanssa hyväksyttiin [digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelma](#). Se on osa eurooppalaista koulutusalueetta koskevaa visiota, sillä koulutuksen vihreän ja digitaalisen siirtymän tukeminen on yksi eurooppalaisen koulutusalueen painopistealoista. Edistymiskertomuksessa käsitellään vain osaa niistä digitaalisista toimista, joihin eurooppalaista koulutusalueetta koskevassa tiedonannossa viitataan. Kaikkien digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelmassa ilmoitettujen toimien seuranta ei kuulu kertomuksen soveltamisalaan, sillä toimintasuunnitelma kattaa eri ajanjakson (2021–2027) ja suuremman määrän digitaalisia toimia.

edistää myös tavoitteita, jotka koskevat tasa-arvon unionia, vahvempaa EU:ta maailmannäyttämöllä ja uutta vauhtia eurooppalaiselle demokratialle.

Odottamattomat haasteet, covid-19-pandemia ja Venäjän Ukrainaan kohdistama hyökkäyssota koettelevat koulutusjärjestelmiä ja vaikuttavat eri puolilla EU:ta merkittävästi (vaikkakin vaihtelevassa määrin) opettajiin, kouluttajiin ja oppijoihin. Myös uudet välineet ja prosessit, kuten Next Generation EU -väline ja Euroopan tulevaisuutta käsittelevä konferenssi, ovat osaltaan edistäneet eurooppalaista koulutusalueutta.

Eurooppalaisen koulutusalueen kehitystä tuetaan **EU:n rahoituksella**. [Erasmus+](#) -ohjelman budjetti on kaksinkertaistunut vuosiin 2014–2020 verrattuna, ja se on nyt yli 26 miljardia euroa. Ohjelman toimintamalli on entistä osallistavampi, digitaalisempi ja vihreämpi, ja sen myötä ohjelma kannustaa eurooppalaiseen yhteistyöhön ja kansallisiin uudistuksiin eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamiseksi¹⁰. Next Generation EU -välineen keskeinen osa on elpymis- ja palautumistukiväline, joka voi ratkaisevalla tavalla edistää eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteiden toteutumista kautta linjan. Välinettä täydentävät koheesiopolitiikan rahastot. Tämän tuloksena EU:n koulutukseen ja osaamiseen panostamien kokonaisuus arvioidaan vuosina 2021–2027 olevan kolminkertaisia verrattuna ajanjaksoon 2014–2020.

Tässä tiedonannossa tarkastellaan, **miten eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamisessa on edistytty**, ja havaintojen tueksi esitetään oheisessa valmisteluasiakirjassa (SWD (2022) 750) annettu näyttö. Tarkastelun kohteina ovat erityisesti keskeiset toimet, hallinto, EU:n varojen investoiminen ja käyttöönotto sekä EU:n tason indikaattoreiden kehittäminen. Lisäksi tiedonannossa tuodaan esiin ongelmakohtia, jotka edellyttävät lisäpohdintaa ja -toimia vuoteen 2025 mennessä.

Vuoden **2022 koulutuksen seurantakatsaus** (SWD (2022) 751)¹¹ on osa eurooppalaisen koulutusalueen edistymistä koskevaa kertomuskokonaisuutta. Eurooppalaisen koulutusalueen edistymistä koskeva kertomus ja seurantakatsaus täydentävät toisiaan siten, että kertomuksessa seurataan täytäntöönpanon edistymistä ja seurantakatsauksessa tarkastellaan, miten EU:n tason tavoitteiden saavuttaminen etenee. Lisäksi seurantakatsauksessa havainnollistetaan komission uutta, täydentävää EU:n tason indikaattorialaa, **tasapuolisuutta koulutuksessa**, koskevia keskeisiä havaintoja.

Komissio julkaisee tämän edistymiskertomuksen antaakseen oman panoksensa **välisarvioinnin** yhteydessä **vuonna 2023** järjestettävään pohdintaprosessiin, johon sisältyy myös yhteinen tapahtuma Euroopan parlamentin kanssa. Prosessissa on tarkoitus tarkastella eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamisessa saavutettua edistymistä, keskustella siitä ja antaa sen toteuttamiselle uutta pontta yhdessä EU:n muiden toimielinten, jäsenvaltioiden, alue- ja paikallisviranomaisten, työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan ja muiden sidosryhmien kanssa. Jäsenvaltioiden on vuoteen 2025 saakka komission tuella painotettava **täytäntöönpanoa** – muun muassa varmistamalla **EU:n ja kansallisten varojen tuloksellinen käyttäminen uudistuksiin ja investointeihin** – sekä saavutetun edistyksen **seuranta**. Komissio antaa eurooppalaisesta koulutusalueesta kattavan kertomuksen vuonna 2025.

¹⁰ Edellä mainittujen lisäksi ohjelmia ja EU:n rahoitusvälineitä, joista myös koulutusta rahoitetaan, ovat muun muassa teknisen tuen väline ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelma.

¹¹ Niteessä 1 esitellään koko EU:n koulutusjärjestelmiä koskeva vertailu, kun taas nide 2 sisältää 27 perusteellista maakohtaista raporttia. Niissä käsitellään myös toimintapolitiittisia uudistuksia, joista käy ilmi jäsenvaltioiden työ eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamisessa toistaiseksi saavutettu edistys

2.1. Eurooppalaista koulutusalueetta muovaavien EU:n aloitteiden eteneminen

EU:n tason toimien täytäntöönpano etenee odotetusti. Eurooppalaiselle koulutusalueelle on vahvistettu yhteensä **40 EU:n tason tointa**.¹² Näistä 14 on eurooppalaista koulutusalueetta koskevia strategisia aloitteita, joista komission jäsenten kollegio tekee päätöksen, mutta suurimman osan komissio ja neuvosto toteuttavat yhdessä. Aloitteet luovat toiminnan ja politiikkaohjauksen kehikon, jonka avulla voidaan saavuttaa edistystä uudistuksia ja eurooppalaista yhteistyötä koskevilla tärkeimmillä painopistealoilla. Komissio on jo tehnyt kahdeksaa aloitetta koskevat ehdotukset, joista suurimman osan neuvosto on hyväksynyt. (Ks. jakso 4.1, jossa on tietoa eurooppalaista koulutusalueetta koskevista strategisista aloitteista, jotka ovat vielä valmisteilla.)

Jo hyväksytyt eurooppalaista koulutusalueetta koskevat strategiset aloitteet

Toimi	Komissio (ehdotus tai päätös)	Neuvosto (hyväksyntä)	Täytäntöönpano (EU:n ja kansallisella tasolla)	Painopisteala
Erasmus+ -ohjelman ja Euroopan solidaarisuusjoukkoja koskevan ohjelman (2021–2027) osallisuutta edistävien toimenpiteiden kehys: komission täytäntöönpanopäätöksessä korostetaan toimenpiteitä osallisuuden, tasapuolisuuden ja moninaisuuden lisäämiseksi kummassakin ohjelmassa.	✓	–	✓	Laadukkuus, tasapuolisuus, osallisuus ja sukupuolten tasa-arvo
Monimuotoisen oppimisen menetelmät laadukkaana ja osallistavan perus- ja toisen asteen koulutuksen edistämiseksi: neuvoston suosituksessa käsitellään oppimisympäristöjen ja -välineiden yhdistämistä entistä joustavampien perus- ja toisen asteen koulutusjärjestelmien kehittämiseksi covid-19-pandemian takia.	✓	✓	✓	Digitaalinen siirtymä
Nuorten vapaaehtoisten liikkuvuus Euroopan unionissa: neuvoston suosituksella tähdätään siihen, että nuoret pystyvät tekemään vapaaehtoistyötä muissa EU-maissa, sekä toiminnan osallistavuuden, laadukkuuden, tunnustamisen ja kestävyys lisäämiseen.	✓	✓	✓	Laadukkuus, tasapuolisuus, osallisuus ja sukupuolten tasa-arvo
Eurooppalainen yliopistostrategia: kyseisellä tiedonannolla pyritään tukemaan korkeakoulutusala muuttuviin oloihin sopeutumisessa ja vahvistamaan yhteistyötä rajojen yli.	✓	Neuvoston päätelmät	✓	Korkeakoulutus
Tehokkaan eurooppalaisen korkeakoulu-yhteistyön tukeminen: neuvoston suosituksen tavoitteena on mahdollistaa aiempaa syvempi yhteistyö tukemalla korkeasteen oppilaitosten yhteenliittymiä yhteisten ohjelmien ja aloitteiden laatimisessa.	✓	✓	✓	Korkeakoulutus
Eurooppalainen lähestymistapa pieniin osaamiskokonaisuuksiin elinikäisen oppimisen ja työllistävyyden tukemiseksi: neuvoston suosituksella pyritään tukemaan pienten osaamiskokonaisuuksien tarjoajia ja sitä kautta oppijoita soveltamalla eurooppalaista lähestymistapaa pienten osaamiskokonaisuuksien suunnitteluun ja käyttöön ja sitä kautta kannustamalla osallistavuuteen ja yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamiseen.	✓	✓	✓	Elinikäinen oppiminen ja liikkuvuus

¹² Valmisteluasiakirjan SWD (2022) 750 liitteessä 1 on yleiskatsaus eurooppalaista koulutusalueetta koskevien EU:n tason toimien nykytilanteeseen, kun taas tässä jaksossa tuodaan esiin komission ehdottamia (ja neuvoston hyväksymiä) ensisijaisia aloitteita ja valikoima EU:n rahoittamia ylikansallisia hankkeita.

Toimi	Komissio (ehdotus tai päätös)	Neuvosto (hyväksyntä)	Täytäntöönpano (EU:n ja kansallisella tasolla)	Painopisteala
Vihreää siirtymää ja kestävä kehitystä koskeva oppiminen: neuvoston suosituksessa esitetään jäsenvaltioille etenemissuunnitelma vihreää siirtymää ja kestävä kehitystä koskevan oppimisen ja opetuksen tukemiseksi koulutuksen kaikissa vaiheissa.	✓	✓	✓	Vihreä siirtymä
Tie koulumenestykseen: tällä ehdotuksella neuvoston suositukseksi pyritään edistämään kaikkien oppijoiden parempia oppimistuloksia pienentämällä perustaidoissa heikosti suoriutuvien ja koulunkäynnin varhain keskeyttäneiden osuutta ja edistämällä samalla hyvinvointia kouluissa.	✓	Tulossa	Tulossa	Laadukkuus, tasapuolisuus, osallisuus ja sukupuolten tasa-arvo

Komission yksiköiden tasolla on vuosina 2021 ja 2022 käynnistetty edellä mainittujen komission ja neuvoston yhteisten strategisten aloitteiden lisäksi muitakin tärkeitä toimia toimintapoliittisten uudistusten ja koulutuslaitosten yhteistyön tukemiseksi, ja niihin liittyy usein EU:n taloudellista tukea.

Valikoima EU:n rahoittamia, eurooppalaista koulutusalueita koskevia toimia

Toimi	Täytäntöönpano	Painopisteala
Jean Monnet -toimet kouluille ja ammatillisille oppilaitoksille	Vuotuiset ehdotuspyynnöt vuodesta 2021 alkaen aktiivisen kansalaisuuden ja EU:sta oppimisen edistämiseksi Erasmus+ -ohjelman maissa. Vuosina 2021 ja 2022 Erasmus+ -ohjelmasta on myönnetty 15 miljoonaa euroa ✓ opettajankoulutukseen ✓ koulujen verkostoihin ✓ innovatiivisten opetusmenetelmien kehittämiseen EU:sta sekä sen toimintapoliittikoista ja arvoista.	Laadukkuus, tasapuolisuus, osallisuus ja sukupuolten tasa-arvo
Ammatillisen koulutuksen huippuyksiköt	Vuosina 2021 ja 2022 Erasmus+ -ohjelmasta on myönnetty yli 90 miljoonaa euroa 25 hankkeeseen. Tavoitteena on kannustaa uudistuksiin sekä varmistaa laadukkaat taidot ja pätevytydet, jotka johtavat laadukkaisiin työpaikkoihin ja mahdollisuuksiin koko työuran aikana ja vastaavat innovatiivisen, osallistavan ja kestävä talouden tarpeisiin.	Laadukkuus, tasapuolisuus, osallisuus ja sukupuolten tasa-arvo
Tytöt ja naiset luonnontieteiden, teknologian, insinöörityeiden ja matematiikan sekä tieto- ja viestintäteknologian aloilla	Digitaaalisia ja yrittäjyyshankkeita tytöille ja naisille: ✓ Girls Go Circular -hanke (tyttöjen valmistaminen kiertotalouteen), järjestäjänä Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti sekä osaamis- ja innovaatioyhteisöt. Ohjelman on suorittanut 11 205 opiskelijaa. Vuonna 2021 heistä 7 682 oli tyttöä, ja vuoden 2022 loppuun mennessä on määrä tavoittaa 10 000 tyttöä kymmenessä maassa. ✓ Lisäksi on perustettu tyttöjen ja naisten ESTEAM-verkkoyhteisöjä (yrittäjyys, luonnontieteet, teknologia, insinöörityeet, taiteet ja matematiikka). ¹³ ja vuonna 2022 järjestettiin viisi ESTEAM-tapahtumaa yrittäjyyshankkeiden sekä luonnontieteiden, teknologian, insinöörityeiden, taiteiden ja matematiikan alojen osaamisen kehittämiseksi.	Digitaalinen siirtymä
Ilmastoasioita edistävän koulutuksen koalitio	Yhdessä kehitetyt, alhaalta ylöspäin suuntautuvat aloitteiden tavoitteena on saada koulutusyhteisö mukaan vaihtamaan tietoa aloitteista, joilla tuetaan vihreiden taitojen kehittämistä ja käyttäytymisen muuttamista kansallisella, paikallisella ja EU:n tasolla. Ilmastoasioita edistävän koulutuksen foorumi , vuotuinen ilmastokoulutuksen teemapäivä, kymmenen käynnissä olevaa yhteisöhaastetta, joilla on saatu liikkeelle yli 4 400 rekisteröityä yhteisöjäsentä.	Vihreä siirtymä
Erasmus+ Teacher Academies -toiminnot	Vuosittain julkaistaan ehdotuspyyntöjä opettajankoulutuslaitosten verkostojen tukemiseksi, jotta ne voivat kehittää ja testata tuloksellisia, innovatiivisia ja siirrettävissä olevia ohjelmia, joissa vahvistetaan opettajankoulutuksen eurooppalaista ulottuvuutta ja kansainvälisyyttä eurooppalaisen koulutusalueen prioriteettien mukaisesti. Teacher Academies -toiminnoissa kehitetään ja testataan opettajien liikkuvuutta koskevia innovatiivisia malleja. Teacher Academies -toimintoja käynnistettiin 11 vuonna 2022. Vuosina 2021 ja 2022 Erasmus+ -ohjelmasta on myönnetty Teacher Academies -toimintoihin 37,5 miljoonaa euroa.	Opettajat ja kouluttajat
Eurooppalainen innovatiivisen opetuksen palkinto	Vuosittain jaettavan palkinnon avulla tuodaan esiin innovatiivisia opetuskäytäntöjä eurooppalaisen koulutusalueen prioriteettien mukaisesti (2021: etäopiskelu ja monimuoto-oppiminen; 2022: luovuuden ja kestävyuden edistäminen). Vuonna 2021 palkittiin 104 hanketta 31 Erasmus+ -maassa, ja vuonna 2022 palkinnon sai 98 hanketta 29 Erasmus+ -maassa.	Opettajat ja kouluttajat
Eurooppalaiset yliopistot -aloite	Eurooppalaiset yliopistot -aloitteen toteutusta laajennettiin edelleen tukemalla korkeasteen oppilaitosten ylikansallisia yhteenliittymiä pitkäaikaisen rakenteellisen, strategisen ja kestävä yhteistyön kehittämisessä, jossa luodaan yliopistojen välisiä kampuksia. 44	Korkeakoulutus

¹³ [Women ESTEAM community](#) (naisten ESTEAM-yhteisö), [Girls ESTEAM community](#) (tyttöjen ESTEAM-yhteisö).

Toimi	Täytäntöönpano	Painopisteala
	eurooppalaista yliopistoa. 1,1 miljardia euroa Erasmus+ -ohjelman vuosien 2021–2027 rahoituksesta.	
Yhteistyön lisääminen Länsi-Balkanin kanssa	Länsi-Balkanin alueen innovaatiota, tutkimusta, koulutusta, kulttuuria, nuorisoa ja urheilua koskeva toimintaohjelma ja tehostettu kumppanuusajattelu. Pohjois-Makedonia ja Serbia ovat assosioituneet Erasmus+ -ohjelmaan, ja Pohjois-Makedonia on assosioitunut Euroopan solidaarisuusjoukkoihin. Länsi-Balkanin talous- ja investointisuunnitelman täytäntöönpano painottamalla henkisen pääoman kehittämistä.	Geopoliittinen ulottuvuus

2.2. Hallinnon vahvistetut puitteet ohjaamaan eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamista

Myös eurooppalaisen koulutusalueen strategisten puitteiden hallinnon vahvistamisessa on edistytty. Viimeaikaiset uudistukset ovat rohkeava merkki ketterämmästä reagoinnista yhteisten haasteiden käsittelyssä, kun vastavuoroisen oppimisen mahdollisuuksista koituvat edut on saatu käyttöön. Kahdessa neuvoston päätöslauselmassa¹⁴ vuonna 2021 asetetut uudet strategiset puitteet sisältävät perustan entistä vahvemmalle hallintomekanismille. Se pohjautuu **luottamukseen, vapaaehtoiseen yhteistyöhön, yhdessä kehittämiseen, joustavuuteen ja jäsenvaltioiden entistä suurempaan omistajuuteen.**¹⁵ [Hallintorakennetta koskevassa päätöslauselmassa](#) selkeytettiin ja vahvistettiin **koulutusta käsittelevän korkean tason työryhmän**¹⁶ asemaa. Korkean tason työryhmä tarjosi foorumin käytännön ad hoc -yhteistyölle käsiteltäessä sodan vaikutusta koulutukseen Ukrainassa. Korkean tason työryhmän työssä oli hyötyä työryhmän uuden **koordinointielimen** perustamisesta. Nämä parannukset strategisten puitteiden uudessa hallintorakenteessa osoittautuivat erittäin arvokkaiksi ja tehostivat hallinnon reagointivalmiutta odottamattomissa haasteissa (ks. 3.2 jakso jäljempänä).

Eurooppalaisen koulutusalueen vuosien 2021–2025 strategisten puitteiden työryhmät muodostavat kehiksen eurooppalaisen koulutusalueen prioriteetteja koskevalle intensiiviselle, jäsennellylle yhteistyölle ja vastavuoroiselle oppimiselle jäsenvaltioiden, Euroopan talousalueen / Euroopan vapaakauppaliiton ja ehdokasmaiden, sidosryhmien, asiantuntijoiden sekä kansainvälisten organisaatioiden kanssa. Työryhmien uusi sukupolvi, joka on perustettu eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteiden mukaisesti, on toiminut tietojen vaihdon ja vertaisoppimisen tukena, kun on käsitelty muun muassa seuraavia aiheita: eriarvoisuus ja koulunkäynnin varhainen keskeyttäminen, ympäristökestävyyttä koskeva koulutus, vihreän siirtymän edellyttämät taidot, digitaalisen koulutuksen mahdollistavat tekijät ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa.¹⁷ Työryhmät ovat myös tärkeä kanava käydä keskustelua sidosryhmien kanssa, ja siten ne voivat myötävaikuttaa eurooppalaisen koulutusalueen toteutumiseen.

Komissio on toiminut **laajemman sidosryhmäyhteisön** kanssa vuotuisissa Euroopan koulutusalan huippukokouksissa (joissa on käynnistetty erittäin tärkeitä eurooppalaisen koulutusalueen aloitteita, kuten ilmastoasioita edistävän koulutuksen koalitio ja eurooppalaista innovatiivista opetusta esittelevä palkinto), koulutusta ja innovaatioita käsittelevässä huippukokouksessa sekä useissa kohdennetuissa ja avoimissa julkisissa kuulemisissa.

EU:n erilaiset verkko työkalut ja toimijayhteisöt mahdollistavat vuorovaikutuksen sidosryhmien kanssa.¹⁸ Euroopan tulevaisuuskonferenssi on esittänyt uusia, entistä parempia tiedotusfoorumeita, joiden avulla voidaan koota ja vaihtaa koulutukseen liittyviä tietoja. Konferenssin esityksen mukaisesti eurooppalaisen koulutusalueen uusi **portaali** auttaa oppijoita, opettajia, kouluttajia ja sidosryhmiä saamaan

¹⁴ [Eurooppalaisen koulutusalueen strategisia puitteita koskeva päätöslauselma](#) ja [hallintorakennetta koskeva päätöslauselma](#).

¹⁵ Ks. SWD (2022) 750, jakso II.1. ja liite 2.

¹⁶ Koulutusta käsittelevässä korkean tason työryhmässä tekninen taso yhdistyy poliittiseen tasoon. Työryhmällä on keskeinen rooli eurooppalaisen koulutusalueen kannalta merkityksellisten strategisten ja monialaisten asioiden yksilöimisessä, niistä käytävässä keskustelussa ja niitä koskevien eteenpäin suuntautuvien ohjeiden antamisessa. Ks. SWD (2022) 750, jakso I.1.2..

¹⁷ Edistyminen ja tuotokset tähän mennessä, ks. SWD (2022) 750, jakso II.1.3.

¹⁸ [Kouluopetuksen eurooppalainen verkkofoorum](#) (School Education Gateway), sen osa [Eurooppalainen koulujen työkalupakki](#) (European Toolkit for Schools) ja [eTwinning](#)-yhteisö on sisällytetty uuteen [European School Education Platform](#) -alustaan. Muita sivustoja: [EU:n oppisoppi](#), [ilmastoasioita edistävän koulutuksen koalitio](#) ja [digitaalisen koulutuksen keskus](#).

EU:n rahoitusta sekä pääsemään ammatillisen täydennyskoulutuksen ohjelmiin, laadukkaaseen koulutukseen ja elinikäisen oppimisen pariin. Portaalista saa työryhmien tuottamat asiakirjat, ja se toimii koulutuspolitiikan sekä tuloksellisten ja innovatiivisten toimintatapojen kehittämälustana. [European School Education Platform](#) (Kouluopetusalan eurooppalainen foorumi) on julkinen foorumi, jolle kootaan tietoja ja jolla edistetään EU:n laajuista tietojen vaihtoa kaikkien sidosryhmien välillä kouluopetuksessa, ammatillinen peruskoulutus mukaan luettuna. Samaten [ammattillisen aikuiskoulutuksen yhteisön eurooppalainen foorumi](#) (EPALE) tarjoaa mahdollisuuksia ammatillista aikuiskoulutusta koskevien tietojen jakamiseen, verkostoitumiseen ja tietojen levittämiseen. Uusi [digitaalisen koulutuksen keskus](#) tarjoaa tilaa tietojen jakamiseen ja vaihtoon sekä yhteistyöhön, mahdollistaa innovaatiot ja saattaa yhteen digitaalisen koulutuksen sidosryhmät. Digitaalinen Eurooppa -ohjelmasta tuetaan aiempaa tiiviimpää yhteistyötä Euroopan digitaalisen koulutuksen alalla Euroopan koulutusteknologia-alan (EdTech) start up- ja pk-yritysten sekä muiden merkityksellisten sidosryhmien keskuudessa. Erasmus+ -ohjelman avaintoimissa 2, ”kumppanuushankkeet yhteistyötä – varten”, tarjotaan eri sidosryhmille, kuten EdTech-yrityksille, mahdollisuus yhdistää voimansa koulutusalan sidosryhmien kanssa ja laatia suunnitelmia digitalisaatiota varten.

Myös komission tukemat **verkostot**¹⁹ ja **kansainväliset organisaatiot**²⁰ myötävaikuttavat eurooppalaisen koulutusalueen kehittämiseen.

2.3. Edistyminen EU:n tason tavoitteiden saavuttamisessa ja koulutuksen tila EU:ssa

Eurooppalaisen koulutusalueen yhteydessä on asetettu **seitsemän EU:n tason tavoitetta**. Tähän tiedonantoon liitetystä koulutuksen seurantakatsauksessa vuodelta 2022 seurataan viimeaikaista edistystä näiden tavoitteiden saavuttamisessa ja analysoidaan keskeisiä haasteita ja viimeaikaista kehitystä jäsenvaltioissa sekä koko EU:n kannalta (SWD (2022) 751, vertailuraportti) että maakohtaisesti (SWD (2022) 751, maakohtaiset raportit). Katsaus sisältää siis runsaasti tietoa koulutuksen tilasta EU:ssa ja auttaa tunnistamaan yhteiset haasteet, joita ei ole vielä riittävästi otettu huomioon EU:n tason tavoitteissa.

Onnistuminen EU:n tason tavoitteiden saavuttamisessa vaihtelee. Toisaalta useiden pitkäaikaisten indikaattorien perusteella näkyvissä on selvä **positiivinen suuntaus eli ylöspäin tapahtuvaa lähentymistä. Koulunkäynnin varhainen keskeyttäminen** vähenee edelleen **korkea-asteen** tutkinnon suorittaneiden nuorten osuus kasvaa, vaikkakin sukupuolten välinen ero kasvaa ja **varhaiskasvatukseen** osallistuminen on viime vuosikymmenellä vakaasti lisääntynyt, joten EU on saavuttamassa näitä vuoden 2030 tavoitteita²¹. Toisaalta rakenteellisia ongelmia on edelleen: 3,1 miljoonaa nuorta koulupudokasta on koulutusjärjestelmän ulkopuolella, ja **alisuoriutuminen perustaidoissa pysyy** huolestuttavasti **ennallaan**. Sitä paitsi EU:n tason tavoitteisiin liittyvät positiiviset suuntaukset kätkevät taakseen merkittäviä eroja jäsenvaltioissa ja niiden välillä, joten positiivisten suuntausten vakautta ja jatkuvuutta ei voida pitää itsestään selvänä.²²

Jäsenvaltioiden keskeinen prioriteetti on ollut eriarvoisuuden torjuminen koulutuksessa.²³ Koko EU:ssa on toteutettu laaja valikoima toimenpiteitä. On muun muassa annettu lisää rahoitustukea epäedullisessa asemassa oleville kouluille, järjestetty opettajankoulutusohjelmia tai lisätty tukihenkilöstön

¹⁹ [EURYDICE](#), [NESET](#) ja [EENEE](#).

²⁰ Muun muassa Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD), Euroopan neuvosto ja Yhdistyneiden kansakuntien eri elimet, ks. SWD (2022) 750, liite 2.

²¹ Sukupuolten välillä on kuilu (tyttöjen hyväksi), kun on kyse koulunkäynnin varhaisesta keskeyttämisestä ja heikosta suoriutumisesta lukemisessa. Myös korkeakoulututkinnon suorittaneiden keskuudessa on merkittävä, yhä kasvava sukupuolten välinen kuilu (nuoria naisia on korkeakoulututkinnon suorittaneissa enemmän kuin nuoria miehiä). (Ks. taulukko, jossa on seitsemän EU:n tason tavoitetta, ja SWD (2022) 751, vertailuraportti.)

²² Vuoden 2022 koulutuksen seurantakatsauksen (SWD (2022) 751) vertailuraportissa tarkastellaan seitsemää EU:n tason tavoitetta. Kussakin luvussa on useita edistyksessä jälkeen jääneitä jäsenvaltioita, ja lähes kaikissa maissa väestöryhmien välillä on huomattavia eroja.

²³ Ks. SWD (2022) 751, maakohtaiset raportit.

saatavuutta. Ennen pandemiaa noin puolella jäsenvaltioista oli käytössä toimenpiteitä opettajien tukemiseksi epäedullisessa asemassa olevissa kouluissa.²⁴ Useat maat ovat käynnistäneet kohdennettuja ohjelmia korvataksaan pandemiasta johtuvan oppimisvajeen, joka on vaikuttanut eniten epäedullisessa asemassa oleviin lapsiin.

Sosioekonominen tausta on kuitenkin edelleen tärkein koulutustuloksia selittävä tekijä. Heikommista lähtökohdista olevat lapset ja nuoret ovat pääasiallisesti jäljessä kaikkien EU:n tason tavoitteiden suhteen. Köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevat (vähintään 3-vuotiaat) lapset ovat 7,5 prosenttiyksikköä vähemmän todennäköisesti virallisesti järjestetyn lastenhoidon piirissä. Nuoret, joiden vanhempien koulutustaso on matala, keskeyttävät yhdeksän kertaa todennäköisemmin koulunkäynnin varhain ja suorittavat 48,6 prosenttiyksikköä vähemmän todennäköisesti korkea-asteen tutkinnon verrattuna nuoriin, joiden vanhempien koulutustaso on korkea. Kun tarkastellaan elinikäiseen oppimiseen tarvittavia avaintaitoja, puutteellinen edistyminen perustaidoissa saattaa johtua siitä, että alkusyyinä olevaa eriarvoisuuden ongelmaa ei ole kyetty ratkaisemaan tyydyttävästi. Pandemia on ehkä lisännyt eriarvoisuutta koulutustuloksissa.²⁵ Tätä taustaa vasten EU:n tason tavoitteita tuskin saavutetaan, ellei koulutuksen tasapuolisuutta painoteta aiempaa enemmän.

Seitsemän EU:n tason tavoitetta				
	EU:n tason tavoite	Viimeisin EU:n keskiarvo		
		Yhteensä	Naiset	Miehet
1.	Vuoteen 2030 mennessä vähintään 96 prosenttia kolmivuotiaista ja sitä vanhemmista alle kouluikäisistä lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen.	93,0 % ^[2020]	93,1 % ^[2020]	93,0 % ^[2020]
2.	Vuoteen 2030 mennessä alle 9 prosenttia jättää koulun kesken.	9,7 % ^[2021]	7,9 % ^[2021]	11,4 % ^[2021]
3.	Vuoteen 2025 mennessä vähintään 60 prosenttia äskettäin ammatillisen tutkinnon suorittaneista on saanut opintojensa aikana kokemusta työssäoppimisesta.	60,7 % ^[2021]	60,3 % ^[2021]	61,0 % ^[2021]
4.	Vuoteen 2030 mennessä vähintään 45 prosenttia 25–34-vuotiaista on suorittanut korkeakoulututkinnon.	41,2 % ^[2021]	46,8 % ^[2021]	35,7 % ^[2021]
5.	Vuoteen 2025 mennessä vähintään 47 prosenttia 25–64-vuotiaista on osallistunut koulutukseen viimeisten 12 kuukauden aikana.	[*]	[*]	[*]
6.	Vuoteen 2030 mennessä lukemisessa, matematiikassa ja luonnontieteissä heikosti menestyvien 15-vuotiaiden osuus on alle 15 prosenttia.	Lukutaito: 22,5 % ^[2018] Matematiikka: 22,9 % ^[2018] Luonnontieteet: 22,3 % ^[2018]	Lukutaito: 17,5 % ^[2018] Matematiikka: 22,9 % ^[2018] Luonnontieteet: 21,2 % ^[2018]	Lukutaito: 27,4 % ^[2018] Matematiikka: 22,8 % ^[2018] Luonnontieteet: 23,2 % ^[2018]
7.	Vuoteen 2030 mennessä monilukutaidossa heikosti menestyvien kahdeksaluokkalaisten osuus on alle 15 prosenttia.	[**]	[*]	[*]

Lähteet: tavoite 1 – Eurostat (Unescon, OECD:n ja Eurostatin [UOE] yhteinen tietojen keruu), tavoitteet 2–5 – EU:n työvoimatutkimus, tavoite 6 – OECD (kansainvälinen oppimistulosten arviointiohjelma, jäljempänä PISA-ohjelma) ja tavoite 7 – kansainvälinen koulutussaavutusten arviointijärjestö (IEA), International Computer and Information Literacy Study (kansainvälinen

²⁴ Toimintamalleja tasa-arvon ja osallisuuden institutionaalisten esteiden poistamiseksi on edelleen vähän, vaikka on näyttöä siitä, että varhainen seuranta, luokalle jättäminen ja syrjintä lisäävät eriarvoisuutta.

²⁵ Tutkimuksesta voidaan päätellä, että pandemiasta johtuva oppimisvaje koskee suhteettomassa määrin lapsia, joilla on erilaisia sosioekonomisia vaikeuksia. Pandemia vaikutti erityisen paljon tiettyihin lapsiryhmiin, kuten köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin, yksinhuoltajaperheiden lapsiin, lapsiin, joiden vanhempien koulutustaso on matala, ja maahanmuuttajataustaisiin lapsiin. Vaikka epäedullisessa asemassa oleviin opiskelijoihin kohdennettujen korjaustoimien on osoitettu pystyvän tuloksellisesti kääntämään laskusuuntauksen, niitä käytetään edelleen liian vähän. [Employment and Social Developments in Europe, Annual review 2022](#) (työllisyys ja sosiaalinen kehitys Euroopassa, vuosikatsaus 2022) ja [Impacts of COVID-19 on school education](#) (covid-19-pandemian vaikutus kouluopetukseen).

monilukutaitotutkimus [ICILS]). Huom. [*] Perustana olevat työvoimatutkimuksen tiedot saadaan vuodesta 2023 alkaen joka toinen vuosi.²⁶ [**] Kansainvälisen monilukutaitotutkimuksen tiedot vuodelta 2023 saadaan vuonna 2024.²⁷

Lisäksi **opettajapula**, joka johtuu pääosin vanhenevasta opettajakunnasta²⁸ ja ammatin heikosta vetovoimasta, **pahenee koko EU:ssa**. Se muodostaa koulutuksen laadulle ja tasapuolisuudelle vakavan riskin jopa eräissä parhaiten suoriutuvisissa maissa. Ongelman mittavuus käy ilmi jäsenvaltioiden ilmoittamista arvioista, jotka on mainittu kussakin maaraportissa (SWD (2022) 751, maakohtaiset raportit), vaikka jäsenvaltioita koskevia vertailukelpoisia tietoja ei ole. Haasteet ovat yleensä vaikeampia syrjäisillä tai epäedullisilla alueilla sekä tietyissä oppiaineissa (luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet ja matematiikka sekä tieto- ja viestintäteknikka). Opetussuunnitelmia on uudistettu kattavasti useissa maissa osaamispohjaisen opetuksen ja oppimisen lisäämiseksi, mikä edellyttää hyvin koulutettuja, kokeneita opettajia. Ammatin vetovoiman parantamiseksi palkkoja on viime vuosina nostettu merkittävästi useissa maissa. Jäsenvaltioiden tavoitteena on houkutella enemmän hakijoita opettajien peruskoulutukseen, tukea aloittelevia opettajia, parantaa työoloja ja -ehtoja sekä tarjota vaihtoehtoisia väyliä edetä ammattiin.

²⁶ [Uudesta eurooppalaisesta aikuiskoulutusohjelmasta vuonna 2021 annetussa neuvoston päätöslauselmassa](#) vahvistetaan vastaavaa EU:n tason tavoitetta koskeva kaksivaiheinen toimintamalli. Aikuisten osallistumista koulutustoimiin olisi lisättävä vähintään 47 prosenttiin vuoteen 2025 mennessä ja vähintään 60 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Vuoden 2030 tavoite on peräisin [Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevasta toimintasuunnitelmasta](#) ja sen nojalla annetusta [Porton julistuksesta](#). Komissio arvioi yhteistyössä indikaattoreita ja vertailuarvoja käsittelevän pysyvän työryhmän kanssa uusia kahden vuoden tietoja, kun ne saadaan ensimmäistä kertaa käyttöön vuonna 2023, ja vertaa tuloksia aikuiskoulutustutkimuksesta saatuihin tuloksiin. Arvioinnin tarkoituksena on saada tietoa mahdollisten menetelmämuutosten pohjaksi ja/tai neuvoa neuvostoa vuoden 2025 tavoitetaso uudelleenarvioinnissa.

²⁷ ICILS-2023 on ensimmäinen EU:n jäsenvaltiot hyvin kattava jakso. Kattavuus yli kaksinkertaistuu: vuonna 2013 jäsenvaltioita oli mukana yhdeksän, vuonna 2018 seitsemän ja vuonna 2023 jo 22.

²⁸ EU:n tasolla lähes 40 prosenttia opettajakunnasta on yli 50-vuotiaita.

3. Tulevaan entistä vahvempana

Sekä covid-19-pandemia että Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ovat vaikuttaneet syvästi eurooppalaiseen koulutusalueeseen ja siihen kohdennettujen varojen käyttöön. EU:n varoista ja erityisesti Erasmus+ -ohjelman lähes kaksinkertaistetusta budjetista on kriisiaikana tuettu kansallisia koulutusjärjestelmiä, ja eurooppalaisen koulutusalueen strategisten puitteiden hallinnollista yhteistyötä on samassa tarkoituksessa lisätty. Tavoitteena on ollut vahvistaa kansallisten järjestelmien valmiutta myötävaikuttaa elvytykseen investointien ja uudistusten avulla eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteiden mukaisesti. Covid-19-pandemian pitkittyneet vaikutukset ja Venäjän jatkuva hyökkäys Ukrainaan voivat edelleen hidastaa edistystä tai viedä huomion pois pitkän aikavälin rakenteellisista haasteista (joita pandemia ja sota ovat kärjistäneet).

Tässä luvussa tarkastellaan, miten elpymis- ja palautumistukiväline ja muut EU:n varat vuosiksi 2021–2027 edesauttavat elpymistä eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteiden mukaisesti. Lisäksi tarkastellaan, miten EU:n varoja ja yhteistyötä eurooppalaisen koulutusalueen piirissä on otettu käyttöön, jotta voidaan laadun, tasapuolisuuden ja osallisuuden edistämistä koskevien eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteiden mukaisesti torjua vaikutuksia, joita **Venäjän hyökkäyssodalla Ukrainaa vastaan** on koulutukseen. Vaikka ohjelmatyö EU:n varojen käyttämiseksi eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteita vastaavasti on viimeisten kahden vuoden merkittävä saavutus, seuraavassa vaiheessa keskeisellä sijalla on uudistusten ja investointien tuloksellinen täytäntöönpano ja sen vankkumaton seuranta. Näin voidaan varmistaa eurooppalaisen koulutusalueen toteutuminen.

3.1. Elpymis- ja palautumistukivälineen ja muiden EU:n varojen käyttöönotto eurooppalaisen koulutusalueen kansallisiin toimiin ja uudistuksiin, joiden tavoitteena on kestävä ja osallistava elpyminen

Koulutuspolitiikkaan on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota sen jälkeen, kun pandemia puhkesi ja sen dramaattinen vaikutus oppijoihin ja opettajiin kävi ilmeiseksi. Yhteistyön ja vastavuoroisen oppimisen vauhdittamiseksi on otettu käyttöön kaikki eurooppalaisen koulutusalueen strategisten puitteiden tehostetun hallinnon tasot, mikä on auttanut rajoittamaan pandemian kielteisiä vaikutuksia oppimistuloksiin ja hyvinvointiin.²⁹

Eurooppalainen koulutusalue liittyy läheisesti talouspolitiikan eurooppalaiseen ohjausjaksoon ja ohjelmatyöhön EU:n varojen kohdentamiseksi koulutusalan uudistuksiin ja investointeihin. Ohjausjakson yhteydessä asetetaan laajat suuntaviivat sekä EU:n että kansalliselle tasolle. Niihin sisältyy syvälinen analyysi koulutuksen asemasta jäsenvaltioiden sosioekonomista taustaa vasten. Ohjausjakso tukee kansallisen politiikan ja kansallisten investointiprioriteettien määrittämistä,³⁰ samalla kun eurooppalaisesta koulutusalueesta saadaan tukea todettujen haasteiden käsittelyyn. Yhteyttä EU:n rahoituksen ja uudistusprioriteettien välillä on edelleen lujitettu vuosien 2021–2027 monivuotisessa rahoituskehyksessä ja elpymis- ja palautumistukivälineessä.

Elpymis- ja palautumistukivälineestä on tullut koulutukseen myönnettävän EU:n rahoituksen tärkein lähde. Koulutukseen on osoitettu määrärahoja noin 71 miljardia euroa, mikä on noin 14 prosenttia elpymis- ja palautumistukivälineen kokonaisbudjetista.³¹ Rahoitustuki koskee myös

²⁹ Ks. SWD(2022) 750, jakso I.1.1.

³⁰ Kahdeksan jäsenvaltiota sai vuonna 2022 maakohtaisen suosituksen, jossa painotettiin koulutukseen ja osaamiseen liittyviä haasteita, koska niitä ei ollut käsitelty riittävästi kansallisissa elpymis- ja palautumissuunnitelmissa, ks. [maakohtaiset suositukset](#). Vuonna 2019 kaikki jäsenvaltiot saivat koulutukseen tai osaamiseen liittyvän maakohtaisen suosituksen, vuonna 2020 tällaisen suosituksen sai 24 jäsenvaltiota.

³¹ Luku perustuu elpymisen ja palautumisen tulostaulussa käytettyyn pilarikohtaisen korvamerkinän menetelmään. Se vastaa toimenpiteiden arvioitujen kustannusten yhteismäärää, joka on kohdennettu seuraaviin, ensi- tai toissijaisiin toimintaloikiin: "Yleissivistävä, ammatillinen ja korkea-asteen koulutus: saatavuus, kohtuuhintaisuus, laatu ja osallistavuus, mukaan lukien digitalisaatio ja infrastruktuuri", "Aikuiskoulutus, ml. ammatillinen jatkokoulutus; osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen", "Varhaiskasvatus: saatavuus, kohtuuhintaisuus, laatu ja osallistavuus, mukaan lukien digitalisaatio ja infrastruktuuri" ja

uudistuksia ja investointeja digitaaliseen koulutukseen ja osaamiseen. Koulutusinvestointeja koskeva ohjelmatyö koheesiopolitiikan rahastoista jatkuu edelleen. Toistaiseksi koulutus- ja osaamispolitiikkojen tukemiseen on osoitettu 21,13 miljardin euron alustava määräraha Euroopan sosiaalirahasto plus - rahoitusvälineestä, jäljempänä 'ESR+', ja 2,3 miljardin euron alustava määräraha Euroopan aluekehitysrahastosta, jäljempänä 'EAKR'.³² Lisäksi komissio antaa jäsenvaltioiden pyynnöstä kahdenvälisiä tai useampia maita koskevaa lisätukea koulutuslalle teknisen tuen välineestä.

EU:n varoja on otettu käyttöön, jotta pandemian jälkeen voidaan torjua eriarvoisuutta ja tehdä koulutusjärjestelmistä aiempaa häiriönsietokykyisempiä. Jäsenvaltiot ovat käynnistäneet useita välittömiä kriisinhallintatoimenpiteitä, jotka ovat yleensä osa koko vuosikymmentä koskevia – vuoteen 2030 saakka ulottuvia – pidemmän aikavälin strategioita.³³ Strategioita ohjaavat usein eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteet, ja niitä tuetaan EU:n varoista. Varsinkin elpymis- ja palautumistukivälineestä yhdessä koheesiopolitiikan rahastojen kanssa annetaan merkittävää taloudellista tukea korvaavan oppimisen ohjelmille, samoin kuin kattavammille toimenpiteille, joiden tavoitteena on edistää kaikkien pääsyä laadukkaaseen koulutukseen, opetussuunnitelmauudistuksia ja osaamisen kohtaanto-ongelmien käsittelyä ammatillisen täydennys- ja uudelleen koulutuksen avulla. Lisäksi EU:n rahastot, kuten EAKR, auttavat modernisoimaan infrastruktuureja parantaakseen yhtäläistä pääsyä laadukkaiden, osallistavien koulutuspalvelujen piiriin sekä järjestääkseen laitteiden ja alustojen avulla innovatiivisia oppimisympäristöjä ja osallistavan digitaalisen koulutuksen edellytykset.

Elpymis- ja palautumistukivälineen uudistukset ja investoinnit kannustavat koulutuksen digitaaliseen ja vihreään muutokseen eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteiden mukaisesti. Digitaalisen koulutuksen ja osaamisen tukemiseen koko EU:ssa käytetään 71 miljardista eurosta noin 28 miljardia euroa.³⁴ Maat suunnittelevat parantavansa digitaalista infrastruktuuriaan ja digitaalisia yhteyksiään, ja suunnitelmissa painotetaan usein epäedullisessa asemassa olevia kouluja. Maat investoivat toimenpiteisiin, joilla kehitetään opiskelijoiden ja opettajien digitaalista osaamista sekä digitaalisia resursseja ja sisältöjä, ja koulujen opetussuunnitelmien muuttamiseen. Elpymis- ja palautumistukivälineen varoja osoitetaan ohjelmatyössä myös työvoiman, erityisesti matalan osaamistason työntekijöiden, digitaitojen kehittämiseen. Ammatillisen koulutuksen kursseja mukautetaan vastaamaan digitaalisia vaatimuksia. Elpymis- ja palautumistukivälineen avulla edistetään myös koulutuksen viherryttämistä varsinkin investoimalla energiatehokkaaseen koulutusinfrastruktuuriin, mutta myös parantamalla koulutuspolitiikkaa ympäristökestävyden kannalta.

EU:n varoilla tuetaan merkittävästi yliopistojen kykyä toimia muutoksen vetureina eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteiden mukaisesti. Pandemian myötä syntyi uusia, etenkin digitaalisia innovaatioita. EU:n varojen odotetaan edelleen kiihdyttävän ja vakiinnuttavan digitalisaatiota ja korkea-asteen koulutusalan muutosta eurooppalaisen yliopistostrategian ja [uuden eurooppalaisen innovaatio-ohjelman](#) mukaisesti. Tässä yhteydessä voidaan hyödyntää eurooppalaisen koulutusalueen ja eurooppalaisen tutkimusalueen välisiä synergioita. Digitaalisen infrastruktuurin ohella jäsenvaltiot suunnittelevat investoivansa digitaalisen sisällön laatimiseen, edistyneeseen digitaaliseen osaamiseen,

"Inhimillinen pääoma digitalisaatiossa". Laskelma perustuu 25:een komission ja neuvoston syyskuussa 2022 hyväksymään elpymis- ja palautumissuunnitelmaan. Kyseessä ovat arvioidut kustannukset; todellinen rahoitus perustuu toteutuneisiin välitavoitteisiin ja tavoitteisiin. Komissio arvioi kustannusarviot alkuperäisten suunnitelmien toimittamisen ja hyväksymisen yhteydessä. Jäsenvaltioiden ei edellytetä toimittavan menoista kuitteja, eikä komissio tarkasta elpymis- ja palautumistukivälineestä tuettujen toimenpiteiden todellisia kustannuksia.

³² Vuoden 2022 syyskuun 30. päivään 2022 mennessä 23 jäsenvaltiota oli jo osoittanut koulutuksen ja osaamisen tukemiseen yhteensä 21,13 miljardia euroa ESR+ -rahoitusvälineen varoja. Koulutusinfrastruktuureihin on seitsemässä jäsenvaltiossa hyväksytyjen ohjelmien perusteella alustavasti kohdennettu EAKR:n rahoitusta 2,3 miljardia euroa.

³³ Ks. SWD (2022) 750, jakso I.1.1.

³⁴ Luku perustuu elpymisen ja palautumisen tulostaulussa käytettyyn pilarikohtaisen korvamerkinnän menetelmään. Se vastaa niiden toimenpiteiden arvioituja kustannuksia, jotka on ensi- tai toissijaisesti kohdennettu toimintalohkoon "Inhimillinen pääoma digitalisaatiossa". Laskelma perustuu 25:een komission ja neuvoston syyskuussa 2022 hyväksymään elpymis- ja palautumissuunnitelmaan. Kyseessä ovat arvioidut kustannukset; todellinen rahoitus perustuu toteutuneisiin välitavoitteisiin ja tavoitteisiin. Komissio arvioi kustannusarviot alkuperäisten suunnitelmien toimittamisen ja hyväksymisen yhteydessä. Jäsenvaltioiden ei edellytetä toimittavan menoista kuitteja, eikä komissio tarkasta elpymis- ja palautumistukivälineestä tuettujen toimenpiteiden todellisia kustannuksia.

opintokurssien mukauttamiseen, akateemisen henkilöstön koulutukseen, verkko-/monimuotokurssien kehittämiseen ja hallinnon digitalisointiin. Investoinneilla ja uudistuksilla pyritään parantamaan korkea-asteen koulutuksen työmarkkinarelevanssia modernisoimalla opinto-ohjelmia, käynnistämällä uusia opintokursseja, myös pieniä osaamiskokonaisuuksia, kannustamalla erikoistumista luonnontieteiden, teknologian, insinööritieteiden ja matematiikan sekä taiteiden aloille (STEM/STEAM), parantamalla hallintoa ja rahoitusta, tehostamalla epäedullisessa asemassa olevien opiskelijoiden pääsyä korkea-asteen koulutukseen ja tukemalla osallisuutta esimerkiksi kohdennetuilla stipendeillä, tutkintojen tunnustamisella tai pääsyyllä kohtuuhintaiseen opiskelijamajoitukseen.

3.2. Eurooppalaisen koulutusalueen välineet ja EU:n rahastot tukemaan koulutusalan solidaarisuutta Ukrainan kanssa

Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan seurauksena EU:hun on saapunut miljoonia asuinseudultaan siirtymään joutuneita henkilöitä, joista suurin osa on naisia ja lapsia. Lasten ja nuorten saaminen osallistumaan jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmiin on ollut merkittävä haaste erittäin epävarmassa tilanteessa, erityisesti koska monet lapsista ja nuorista ovat sodan traumatisoimia eivätkä puhu sujuvasti mitään EU-kieltä. Kiireellisimpänä prioriteettina on varmistettava lasten osallistuminen laadukkaaseen, osallistavaan yleisopetukseen kouluvuonna 2022–2023, mutta samalla on säilytettävä lasten yhteys Ukrainaan.³⁵

Ukrainaa käsittelevä EU:n koulutusalan solidaarisuusryhmä³⁶ on saanut liikkeelle eurooppalaisen koulutusalueen strategisten puitteiden kaikki tasot, mikä on auttanut Ukrainasta siirtymään joutuneita oppijoita ja opettajia integroitumaan EU:n koulutusjärjestelmiin. **Korkean tason työryhmä** on ollut keskeisessä asemassa selvittäessään, mitä tarpeita jäsenvaltioilla on ukrainalaisten pakolaislasten auttamisessa, ja varmistamassa, että EU reagoi viivyttämättä ja koordinoitusti. Työryhmä toimii yhdessä korkean tason työryhmän koordinoituelimen kanssa sopivana foorumina yhteisten eurooppalaisten huolenaiheiden määrittämisessä ja jäsenvaltioiden työn koordinoimisessa. Eurooppalaisen koulutusalueen strategisten puitteiden **työryhmät** ovat koonneet asiantuntemusta koko EU:sta vaihdoilla ja vertaisoppimistoiminnalla. Jäsenvaltioille on ollut vaihdoista hyötyä niiden pannaessa täytäntöön [tilapäistä suojelua](#) koskevaa direktiiviä seuraavien keskeisten kysymysten suhteen: i) ukrainalaisen henkilöstön palvelukseenotto, ii) niiden pakolaislasten tavoittaminen, jotka eivät vielä ole kirjoilla vastaanottavien maiden koulutusjärjestelmissä, iii) pääsy varhaiskasvatukseen, iv) tutkintojen tunnustaminen, v) opiskelijoiden myönteinen vastaanotto korkea-asteen koulutuksessa, vi) sota-ajan disinformaation käsittely, vii) psykososiaalinen tuki ja viii) Ukrainan korkea-asteen koulutuksen pääsykokeiden järjestäminen tai kielen opiskelu.

Tietojen jakaminen on osaltaan johtanut **hyviä käytäntöjä koskevien ohjeiden ja tietojen ajantasaistamiseen** ja käytännön ymmärtämykseen. Niiden avulla jäsenvaltioita on voitu tukea asuinseudultaan siirtymään joutuneiden lasten saamisessa koulutuksen piiriin.³⁷ Lisäksi komissio julkaisi kesäkuussa 2022 jäsenvaltioille toimintapoliittisia ohjeita, jotka koskevat työmarkkinoille pääsyyn, ammatilliseen koulutukseen ja täydennys-/uudelleen koulutukseen liittyvien tilapäistä suojelua koskevan direktiivin säännösten täytäntöönpanoa.³⁸ Euroopan koulutussäätiö on valmistellut ja toimittanut hätäpakettin

³⁵ Kouluvuoden 2022–2023 alussa kansallisiin koulutusjärjestelmiin 26 jäsenvaltiossa ja Liechtensteinissa oli rekisteröity noin 500 000 ukrainalaista lasta, mikä on paljon vähemmän kuin asuinseudultaan siirtymään joutuneiden lasten määrä, sillä heitä on miljoonia. (Tilapäiseen suojeluun on rekisteröity yli 4 miljoonaa.)

³⁶ Komissio on perustanut Ukrainaa käsittelevän EU:n koulutusalan solidaarisuusryhmän. Se auttaa määrittämään, mitä tarvitaan sen varmistamiseksi, että ukrainalaiset lapset saavat edelleen koulutusta ja tukea heidät vastaanottaneissa maissa, kokoamalla yhteen Euroopassa saatavilla olevaa asiantuntemusta. Solidaarisuusryhmän työ pohjautuu eurooppalaisen koulutusalueen strategisten puitteiden olemassa oleviin välineisiin ja mekanismeihin, työryhmät mukaan luettuina.

³⁷ [Supporting the inclusion of displaced children from Ukraine in education: considerations, key principles and practices for the school year 2022–23](#) (tuki Ukrainasta siirtymään joutuneiden lasten koulutukseen osallistumiselle: kouluvuotta 2022–2023 koskevia näkökohtia, keskeisiä periaatteita ja käytäntöjä), kesäkuu 2022. Ks. myös SWD (2022) 750, taulukko 7.

³⁸ [Guidance for access to labour market, vocational education and training and adult learning of people fleeing Russia's war of aggression against Ukraine](#) (Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainasta pakenevien ihmisten pääsyä työmarkkinoille, ammatilliseen koulutukseen ja aikuiskoulutukseen koskevia ohjeita), kesäkuu 2022.

tukeakseen nuorten ukrainalaisten opintojen jatkumista verkkokursseilla ja Ukrainan pakolaisten työllisyyttä oman maansa ulkopuolella.

Eurooppalaisen koulutusalueen portaali on keskeisellä tavalla levittänyt tietoa EU:n koulutusalan nopeasta, koordinoidusta reagoinnista Venäjän hyökkäyssotaan Ukrainaa vastaan. **Kouluopetuksen eurooppalainen verkkofoorumi** on toiminut opettajia ja laajempaa koulutusyhteisöä tukevana julkisena foorumina. Se on koonnut yhteen resursseja ja tarjonnut pakolaisten koulutukseen liittyviä maksuttomia ammatillisen kehittymisen verkkokursseja.³⁹

Komissio on ottanut käyttöön **EU:n varoja tukeakseen Ukrainasta pakenevien ihmisten osallistumista koulutukseen**. Huhtikuussa 2022 hyväksytty koheesiopoliittinen tukitoimi Euroopan pakolaisten auttamiseksi (CARE) merkitsee sitä, että rakennerahastojen vuosien 2014–2020 käyttämättömät varat (noin 7 miljardia euroa) voidaan mahdollisimman joustavasti siirtää käytettäväksi pakolaisten hyväksi. Lainsäädäntömuutoksissa sallitaan EU:n sataprosenttinen rahoitus, ja jäsenvaltiot saavat käyttää vaihdellen joko EAKR:ää tai ESR:ää. Joustava apu alueille eli FAST-CARE-tukitoimi hyväksyttiin 29. kesäkuuta. Siinä otettiin käyttöön uusia toimenpiteitä, kuten lisää joustoa vuosien 2014–2020 ja 2021–2027 yhteisiä säännöksiä koskeviin asetuksiin. Siinä laajennettiin CARE-asetuksen antamaa joustoa ja otettiin käyttöön lisätoimenpiteitä, erityisesti jotta jäsenvaltiot pystyvät paremmin käsittelemään uusia tarpeita ja kriisin pitkäaikaisia seurauksia. Koheesiota ja Euroopan alueita tukevasta elpymisavusta (REACT-EU-väline) on annettu 50 miljardin euron edestä uutta lisärahoitusta käynnissä oleville koheesiopoliittikan ohjelmille (ESR, EAKR ja vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahasto FEAD) vuosiksi 2021 ja 2022. Lisärahoitus on käytettävä vuoden 2023 loppuun mennessä. REACT-EU-välineestä koulutukseen osoitettu kokonaismäärä on noin 4,9 miljardia euroa.⁴⁰

Erasmus+ -ohjelman uudet mahdollisuudet ovat nyt Ukrainasta tulevien osallistujien käytettävissä. Organisaatiot, joilla on käynnissä Erasmus+ -hankkeita, voivat ottaa vastaan ukrainalaisia opettajia ja opiskelijoita opetustehtäviin, opiskelemaan tai työharjoitteluun. Vastaavasti tarvittavaa asiantuntemusta omaavaa henkilöstöä voidaan lähettää alueille, joille on majoitettu pakolaisia. Erasmus+ -ohjelmassa toimivat organisaatiot voivat kutsua opettajia, kouluttajia ja muita asiantuntijoita tukemaan tilapäisesti niiden työtä esimerkiksi kielenopetuksessa tai kotouttamisessa. Jäsenvaltioiden ja ohjelmaan assosioituneiden EU:n ulkopuolisten maiden korkeakoulut voivat ottaa vastaan opiskelijoita ja henkilöstöä Ukrainan korkeakouluista ja rahoittaa tätä toimintaa ilman, että lähettävän korkeakoulun tarvitsee virallisesti osallistua ohjelmaan. Opiskelijat voivat osallistua kursseille vastaanottavissa korkeakouluissa ja saada lisätukea, kuten apua majoituksessa, paikalliseen akateemiseen yhteisöön sopeutumisessa tai kielen omaksumisessa. Opiskelijat ja äskettäin tutkinnon suorittaneet (jotka ovat suorittaneet tutkinnon ukrainalaisessa korkeakoulussa enintään 12 kuukautta ennen pakoaan Ukrainasta) voivat päästä myös työharjoitteluun. Opetushenkilöstö voi hyödyntää opetukseen liittyvää liikkuvuutta ja koulutusta. Nuorten liikkuvuuteen liittyvä toiminta on avointa ukrainalaisille nuorille ja nuorisotyöntekijöille. Kaikkia Erasmus+ -ohjelman hakijaehdokkaita kannustetaan nykyisissä ja tulevaisuudessa ehdotuspyynnöissä sisällyttämään hanke-ehdotuksiin toimintaa, joka liittyy Ukrainasta siirtymään joutuneiden henkilöiden kotouttamiseen. Nämä aiheet ovat kiinteä osa Erasmus+ -ohjelmaa, jonka keskeisiä monialaisia painopisteitä ovat osallisuus ja monimuotoisuus sekä osallistuminen julkiseen elämään.

³⁹ Muun muassa verkko-oppimateriaaleja ukrainaksi, tietoja Ukrainan koulujärjestelmästä, akateemisten tutkintojen tunnustamisesta ja resursseista sekä psykososiaalista tukea koskevia kursseja esimerkiksi Eurooppalaisen koulujen työkalupakin kautta.

⁴⁰ Jäsenvaltioista 14 suunnittelee koulutuksen rahoittamista yli 3,5 miljardilla eurolla ESR:stä. Viisi jäsenvaltiota on osoittanut EAKR:stä 1,4 miljardia euroa REACT-EU-välineen varoja verkko-opiskeluun ja -opetukseen liittyviin toimenpiteisiin, ja kuusi jäsenvaltiota on osoittanut lähes miljardi euroa alemman ja ylemmän perusasteen ja keskiasteen yleissivistävään koulutukseen.

4. Eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamiseksi vuoteen 2025 mennessä tarvittavat lisätoimet

4.1. Valmisteilla kuusi eurooppalaista koulutusaluetta koskevaa strategista aloitetta EU:n tasolle

Komissio valmistelee eurooppalaista koulutusaluetta koskevaa kuutta viimeistä strategista aloitetta, jotka on määrä hyväksyä vuoteen 2025 mennessä. Komissio tukee jäsenvaltioita kaikkien eurooppalaista koulutusaluetta koskevien strategisten aloitteiden täytäntöönpanossa. Vuoden 2023 väliarvioinnin aikana voidaan keskustella sekä eurooppalaista koulutusaluetta koskevien uusien strategisten aloitteiden yhteiskehittämisestä että kokemuksista, joita kaikkien eurooppalaista koulutusaluetta koskevien strategisten aloitteiden kansallisista seurantoimista on saatu (ks. 5.2 jakso).

Vuoteen 2025 mennessä hyväksyttävät eurooppalaista koulutusaluetta koskevat strategiset aloitteet	
Toimi	Painopisteala
Digitaalisen koulutuksen mahdollistavat tekijät: tavoitteena on tukea jäsenvaltioita koulutusjärjestelmien digitalisaatiossa määrittämällä tärkeimmät tehokkaat, osallistavan digitaalisen koulutuksen mahdollistavat tekijät.	Digitaalinen siirtymä
Digitaitojen tarjoamisen kehittämisen koulutuksessa: tavoitteena on tukea jäsenvaltioita väestön eri segmenttien digitaalisen osaamisen tasoon liittyvien yhteisten haasteiden käsittelyssä ja kehittää niiden koulutusjärjestelmien kykyä varmistaa digitaitojen tarjoaminen.	Digitaalinen siirtymä
Oppimiseen liittyvän liikkuvuuden eurooppalainen kehys: tavoitteena on edistää valtioiden rajat ylittävää, oppimiseen liittyvää liikkuvuutta kaikilla tasoilla, tunnistaa jäljellä olevat esteet ja antaa ohjeita niiden poistamiseksi.	Elinikäinen oppiminen ja liikkuvuus
Eurooppalainen laadunvarmistuksen ja tutkintojen ja opintojen tunnustamisen järjestelmä: tavoitteena on varmistaa, että laadunvarmistus- ja opintojen tunnustamisjärjestelyt ovat tarkoituksenmukaisia kehittyvän korkeakoulutuksen taustaa vasten tarkistamalla nykyisiä järjestelyjä.	Korkeakoulutus
Eurooppalaisen yhteistutkinnon suoritusmerkintä: tavoitteena on ottaa suoritusmerkintä koekäyttöön vapaaehtoiselta pohjalta, jotta voidaan todistaa oppimistulokset ja taidot, jotka on saatu syvällistä ylikansallista yhteistyötä sisältävistä yhteisistä eurooppalaisista ohjelmista.	Korkeakoulutus
Korkea-asteen oppilaitosten yhteenliittymien mahdollinen oikeudellinen asema: tavoitteena on pilotoida ohjelma, johon kuuluu aiempaa tiiviimpää yhteistyötä korkea-asteen oppilaitosten välillä ja jossa tarvittaessa mahdollistetaan inhimillisten, teknisten, tiedonkäsittely-, koulutus-, tutkimus- ja innovointivalmiuksien jakaminen institutionalisoiduilla välineillä.	Korkeakoulutus

Kun neuvosto antaa suosituksen ”**Tie koulumenestykseen**” (komission ehdotuksesta, ks. edellä 2.1 jakso), otetaan tärkeä askel kohti toimintapoliittista kehystä, jolla edistetään kaikkien nuorten eurooppalaisten parempia oppimistuloksia heidän sosioekonomisesta taustastaan tai henkilökohtaisista ominaisuuksistaan riippumatta. Suosituksessa ehdotetaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa seuraavasti: i) Painotetaan sekä koulumenestystä että hyvinvointia koulussa. ii) Korostetaan ennaltaehkäisyä ja varhaista puuttumista korvaavien toimenpiteiden ohella. iii) Yhdistetään yleiset, kohdennetut ja yksilölliset toimenpiteet, jotta kaikki oppijat voidaan saavuttaa tehokkaasti. Komissio tukee suosituksen täytäntöönpanoa perustamalla vuoden 2023 alussa asiantuntijaryhmän, jossa kehitetään strategioita kannustavien oppimisympäristöjen luomiseksi sellaisia ryhmiä varten, jotka ovat vaarassa alisuoriutua, sekä tukemaan hyvinvointia koulussa. Ryhmä laatii EU:n suuntaviivat hyvinvoinnin lisäämiseksi kouluissa, sillä hyvinvoinnin on laajasti todettu ja dokumentoitu korreloivan epäedullisessa asemassa olevien oppijoiden koulusuorituksen kanssa.

Komissio esittää vuoden 2023 alussa osana digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa kaksi lippulaivaehdotusta, jotka perustuvat digitaalista koulutusta ja osaamista koskevan jäsenllynn

vuoropuhelun tuloksiin.⁴¹ Tulevassa ehdotuksessa neuvoston suositukseksi **digitaalisen koulutuksen mahdollistavista tekijöistä** käsitellään virallista koulutusta sekä painotetaan digitaalitekniikkaan tehtäviä investointeja, sitä koskevia valmiuksia ja digitaalitekniikan onnistunutta käyttöä. Tavoitteena on parantaa kaikkien oppijoiden oppimistuloksia tehostamalla opetusta ja oppimista. Ehdotuksessa neuvoston suositukseksi **digitaitojen tarjoamisen kehittämisestä** koulutuksessa lähtökohta digitaitojen kehittämiseen on strategisempi. Siinä kannatetaan laadukasta, osallistavaa, johdonmukaista ja koordinoitua lähestymistapaa digitaitojen tarjoamiseen kaikilla koulutustasoilla. Kummassakin ehdotuksessa **tuetaan opettajien oppimistarpeita**. Neuvoston suosituksessa digitaalisen koulutuksen mahdollistavista tekijöistä painotetaan opettajien digipedagogiikkaa ja heidän kykyään käyttää digitaalitekniikkaa opetus- ja oppimisprosessissa. Neuvoston suosituksessa digitaitojen tarjoamisen kehittämisestä koulutuksessa painotetaan opettajien tietoteknisiä taitoja ja heidän kykyään opettaa informatiikkaa ja muita tietoteknisiä aineita oppijoiden digitaitojen kehittämiseksi.

Komissio ehdottaa vuoden 2023 loppuun mennessä **eurooppalaista oppimiseen liittyvää liikkuvuuskehystä**, jotta oppimisjaksot ulkomailla olisivat jokaiselle pikemmin sääntö kuin poikkeus. Uudessa kehyksessä jäsenvaltioita kannustetaan muovaamaan liikkuvuuskokemuksista kaikkien koulutusväylien arvostettu osa ja sisällyttämään liikkuvuusmahdollisuudet koulutusohjelmiinsa. Siinä painotetaan entistä enemmän osallistavaa liikkuvuutta, ja [vuoden 2011 Nuoret liikkeellä -suosituksen](#) soveltamisalaa laajennetaan koskemaan kaikkia oppijoita ja kaikkea henkilöstöä (ml. opettajat ja nuorisotyöntekijät) kaikilla koulutusaloilla, nuorisotyössä ja urheilun alalla, olipa kyse virallisesta, epävirallisesta tai arkioppimisesta. Kehyksessä puututaan sitkeihin liikkuvuuden esteihin, kuten hallinnolliseen rasitukseen, kielimuureihin, rahoitusvarojen puutteeseen ja automaattisten tunnustamisjärjestelmien puuttumiseen. Siinä käsitellään myös oppimismallien uusia kehityskulkuja, jotta oppimiseen liittyvästä liikkuvuudesta voidaan tehdä ympäristöystävällisempää ja se voidaan yhä helpommin yhdistää digitaalisiin oppimismahdollisuuksiin.

Tuleviin eurooppalaista koulutusalueetta koskeviin strategisiin aloitteisiin sisältyy korkea-asteen koulutuksen alalla eurooppalaisen yliopistostrategian mukaisia toimia. Komission on määrä antaa neuvostolle automaattisen tunnustamisen täytäntöönpanoa koskeva kertomus vuoden 2022 lopulla, minkä jälkeen komissio järjestää vuonna 2023 kuulemisia tavasta, jolla **eurooppalaisen laadunvarmistuksen ja tutkintojen ja opintojen tunnustamisen järjestelmän** toteuttamisessa edetään. Erasmus+ -ohjelmasta rahoitetuissa hankkeissa otetaan vuosina 2022 ja 2023 koekäyttöön **eurooppalaisen yhteistutkinnon suoritusmerkintä**, joka perustuu eurooppalaisiin kriteereihin. Koekäyttöön otetaan myös institutionalisoidut yhteistyövälineet, joiden avulla mahdollistetaan korkea-asteen oppilaitosten entistä tiiviimpi yhteistyö testaamalla **korkea-asteen oppilaitosten yhteenliittymien mahdollisen oikeudellisen aseman** käsitettä. Seuraavat toimet määritetään näiden pilottihankkeiden tulosten perusteella yhdessä jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa.

4.2. Tasapuolisuutta koskeva uusi indikaattori ja muita toimia näyttöpohjan kasvattamiseksi

Tasapuolisuudella on alusta lähtien ollut keskeinen asema EU:n koulutusyhteistyössä. Tämä on kuvastunut EU:n tason pitkän aikavälin tavoitteessa pienentää perustaidoissa alisuoriutuvien osuutta, sellaisena kuin sitä mitataan OECD:n PISA-ohjelmassa. Nuoret, joiden tulokset lukutaidossa, matematiikassa tai luonnontieteissä ovat erittäin heikkoja, ovat myöhemmin elämässään suuressa vaarassa joutua ongelmiin esimerkiksi työmarkkinanäkymien tai sosiaalisen osallisuuden suhteen.⁴²

Komissio on täydentänyt tätä varhaisen varoituksen indikaattoria siirtymällä seuraavaan vaiheeseen ja esittelee vuoden 2022 koulutuksen seurantakatsauksessa ensimmäistä kertaa **indikaattorin, jonka avulla**

⁴¹ Vuoropuhelusta ilmoitettiin [puheessa unionin tilasta 2021](#), ja sitä kannatettiin Eurooppa-neuvoston päätelmissä. Vuoropuhelua jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa käydään vuoden 2022 loppuun asti.

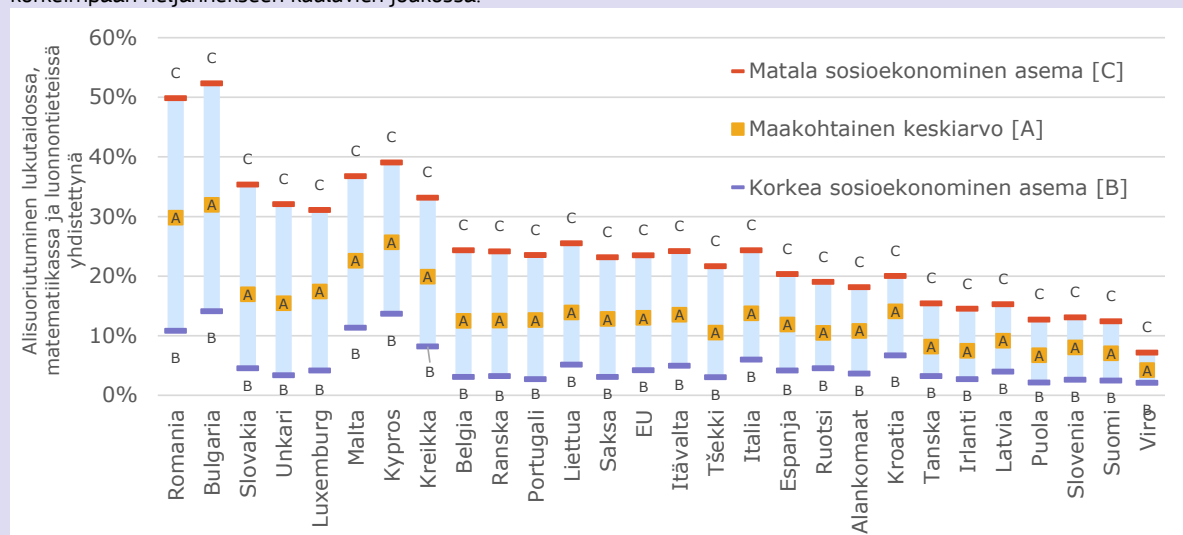
⁴² Ks. SWD (2022) 751, vertailuraportin 1 luku.

saadaan näyttöä opinnoissa alisuoriutumisen perimmäisistä syistä (ks. SWD (2022) 750, jakso II.2.2.1. ja SWD (2022) 751). Uudessa indikaattorissa tarkastellaan alisuoriutumisen osuutta kaikilla kolmella PISA-alalla yhtä aikaa⁴³ ja verrataan kunkin maan sosioekonomisen aseman korkeinta ja matalinta neljännestä.

Tiedot vahvistavat, että yksi opinnoissa alisuoriutumisen keskeisistä aiheuttajista on henkilön sosioekonominen tausta. Nuoren, jonka sosioekonominen tausta on epäedullinen, riski alisuoriutua opinnoissa on EU:ssa keskimäärin lähes kuusinkertainen verrattuna henkilöön, jonka sosioekonominen tausta on suotuisa. Tämä viittaa tasapuolisuuden kannalta vakavaan ongelmaan. Kuten edellä todettiin, useimpien jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmissä ei onnistuta purkamaan koulumenestyksen ja sosioekonomisen taustan välistä kytköstä. Näytöstä voidaan päätellä, että opinnoissa suoriutuminen siirtyy sukupolvelta toiselle loputtomasti ja saa aikaan noidankehän, jossa on työttömyyden ja syrjäytymisen ainekset.

Uusi tasapuolisuutta koulutuksessa koskeva EU:n tason indikaattori⁴⁴

Uusi tasapuolisuutta koulutuksessa koskeva EU:n tason indikaattori perustuu OECD:n PISA-ohjelmaan. Indikaattori kuvaa alisuoriutujien osuutta sosioekonomisen aseman matalimpaan neljännekseen [C] kuuluvista 15-vuotiaista lukutaidossa, matematiikassa ja luonnontieteissä (yhdistettynä). Komparaattoreita on kaksi: [A] maan keskimääräinen alisuoriutujien osuus ja [B] alisuoriutujien osuus taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista taustaa koskevan indeksin korkeimpaan neljännekseen kuuluvien joukossa.

Lähde: Koulutuksen seurantakatsaus 2022 (Euroopan komission laskelmat perustuvat OECD:n PISA-ohjelman vuoden 2018 tietoihin).

Uudet PISA-tiedot julkaistaan joulukuussa 2023. Niiden avulla voidaan tarkastella tilannetta uudelleen sekä todeta pandemian ensimmäiset vaikutukset. Niistä saadaan myös tietoa mahdollista vuoden 2030 tavoitteiden asettamista varten, jos jäsenvaltiot sitä haluavat osana eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisten puitteiden vuosien 2026–2030 jaksoa.

Uusi indikaattori tuottaa runsaasti tietoa ja uusia näkemyksiä. Ensinnäkin EU:n keskiarvoa koskeva havainto on jo sinällään hälyttävä, mutta joissakin jäsenvaltioissa tilanne on vielä huomattavasti huonompi: ero on lähes 40 prosenttisyksikköä. Toiseksi maiden välinen vaihtelu on niin merkittävää, että toisessa jäsenvaltiossa alisuoriutuminen suotuisan sosioekonomisen taustan omaavien joukossa saattaa olla suurempaa kuin toisessa jäsenvaltiossa epäsuotuisan sosioekonomisen taustan omaavien joukossa.

⁴³ Tämä yhdistetty mittaus koskee vakavaa alisuoriutumista opinnoissa, ja se poikkeaa aiemmasta lähestymistavasta tarkastella kutakin PISA-aluetta erikseen. Kun huomio kohdistetaan alisuoriutumiseen kolmella perustaitojen alalla samanaikaisesti, etuna on, että menetelmä tukee laaja-alaista koulutuksen tasapuolisuuden sijaisindikaattoria. Samalla painotetaan suurimmassa vaarassa olevia nuoria.

⁴⁴ Kaikki uutta EU:n tason indikaattoria koskevat tekniset tiedot yhdessä lukuisten asiayhteysindikaattorien kanssa esitellään yksityiskohtaisesti valmisteluasiakirjoissa SWD (2022) 750 ja SWD (2022) 751.

Kolmanneksi tiedoista saadaan myös hyviä uutisia: muutamat maat ovat onnistuneet pienentämään sosioekonomisen alisuoriutumisen eroja ja mikä tärkeintä, kyseessä ovat samat maat, joiden suoritus PISA-ohjelmassa on *kokonaisuutena* vahva. Tästä voidaan päätellä, että laadukas koulutus on mahdollista yhdistää tasapuoliseen koulutukseen. Päätelmä havainnollistaa sitä, että koulutuspolitiikassa on mahdollista saavuttaa laatu ja osallisuus samanaikaisesti eivätkä huippusuoritukset ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus ole luontaisesti toisiaan poissulkevia.

Nämä havainnot ovat toimintapolitiikan kannalta erittäin merkityksellisiä. Parhaasta toteutustavasta voidaan keskustella väliarvioinnin pohdintaprosessissa. Yksi avainkysymyksistä on, miten varmistetaan, että uusi indikaattori ei pelkää täytä aukkoja tietämyksessä vaan että sitä voidaan myös hyödyntää toimintapoliittisen suunnittelun parantamisessa. Yksi vaihtoehto on laatia uuden indikaattorin perusteella uusi EU:n tason tavoite vuosien 2026–2030 jaksoa varten, jotta toimintapolitiikan kohdennusta voidaan tarkentaa ja haasteita käsitellä järjestelmällisesti eurooppalaista koulutusalueetta koskevan työn pysyvänä piirteenä (ks. 5.2 jakso).

Lisää toimia näyttöön perustuvalla päätöksenteolla annettavan tuen tehostamiseksi

Tasapuolisuus ei ole ainoa ala, jolla eurooppalaisen koulutusalueen strategisten puitteiden käytössä olevaan tietopohjaan tehdään parannuksia. Kaksi **muuta kehiteillä olevaa EU:n tason indikaattorialaa** koskevat **opettajan ammattia** ja **ympäristön kestävyys** liittyvää koulutusta. Kolmas mainitsemisen arvoinen esimerkki on eurooppalaisen korkeakoulusektorin seurantakeskus.

Ensinnäkin komissio valmistelee indikaattoreita ja vertailuarvoja käsittelevän pysyvän työryhmän teknisellä tuella seurantasivustoa, johon kootaan monia eri osailottuvuuksia käsitteleviä samanarvoisia indikaattoreita. Tarkoituksena on vahvistaa näyttöpohjaa, parantaa opettajan ammatin tiettyjen näkökohtien säännöllistä seurantaa EU:n tasolla, mahdollistaa vastavuoroinen oppiminen ja ymmärtää aiempaa paremmin esteitä ja toimintapolitiikan keinoja. Jäsenvaltioissa yleisen opettajapulan takia vallitseva polttopiste on opettajan ammatin vetovoima.

Toiseksi komissio kehittää indikaattoreita, joiden avulla voidaan todeta koulutuksen merkitys onnistuneen vihreän siirtymän kannalta.⁴⁵ Käytävissä olevia ja tulevia tietolähteitä tutkitaan parhaillaan käyttämällä ohjeistuksena [vuoden 2022 neuvoston suositusta](#) vihreää siirtymää ja kestävästä kehityksestä koskevasta oppimisesta ja innoituksen lähteenä uutta [eurooppalaista kestävä kehityksen osaamiskehystä](#). Työ on alkuvaiheessa, ja se etenee indikaattoreita ja vertailuarvoja käsittelevän pysyvän työryhmän teknisellä tuella.

Kolmanneksi komissio tekee työtä **eurooppalaisen korkeakoulusektorin seurantakeskuksen** perustamiseksi. Siihen kuuluu myös tulostaulu, ja tarkoituksena on tuottaa tietoa eurooppalaisen yliopistostrategian täytäntöönpanossa saavutetusta edistyksistä. Seurantakeskukseen keskitetään tämän hetken parhaat EU:n datavälilähteet ja -valmiudet. Näin voidaan tuottaa tietoa ja indikaattoreita keskeisistä painopistealueista, joita ovat osallistaminen, arvot, laatu ja merkityksellisyys, liikkuvuus, vihreät ja digitaaliset taidot, työllistyvyys, ylikansallinen yhteistyö, teknologian siirto ja tietämyksen hyödyntäminen.

⁴⁵ Kuten [Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa](#) ja [vuoden 2030 ulottuvassa EU:n biodiversiteettistrategiassa](#) korostetaan.

4.3. Koulutukseen tehtävien investointien laadun varmistaminen uuden oppimislaboratorion avulla

Julkisiin talousarvioihin kohdistuva paine kasvaa samalla, kun koulutukseen vaaditaan yhä enemmän uudistuksia ja investointeja (infrastruktuuriin ja rakentamiseen, opettajakunnan koulutukseen, digitaalisten laitteiden tarjoamiseen ja avointen oppimisresurssien rahoitukseen). **Valokeilaan** joutuvatkin yhä useammin **investointien laatuongelmat**. Jäsenvaltiot ovat todenneet, että koulutusjärjestelmien suoriutumiseen vaikuttaa kyky pitää yllä asianmukaista investointitasoa ja varmistaa investointien tuloksellisuus, tasapuolisuus, laatu ja tehokkuus. Siksi ne ovat valmiita kehittämään ja jakamaan arviointimenetelmiä, joiden avulla voidaan määrittää niiden omia kansallisia vaatimuksia vastaavia, yksilöön ja yhteiskuntaan merkittävästi vaikuttavia toimenpiteitä.⁴⁶

Euroopan komissio perusti toukokuussa 2021 **koulutuksen laadukkaita investointeja käsittelevän asiantuntijaryhmän** määrittämään toimintalinjat, joilla on parhaat mahdollisuudet parantaa koulutustuloksia ja osallisuutta sekä samalla rahankäytön tehokkuutta, seurantaa ja arviointia.⁴⁷ Asiantuntijaryhmä on tässä tarkoituksessa ehdottanut seuraavia toimia: i) koulutuspolitiikkaa arvioidaan järjestelmällisesti ja entistä useammin, ii) jaetaan tietoa parhaista arviointimenetelmistä ja iii) järjestetään arviointimenetelmiä koskevaa vastavuoroista oppimista ja valmiuksien kehittämistä, jotta jäsenvaltiot voivat tehdä hyvin perusteltuja koulutusinvestointeja koskevia valintoja.

Koulutuksen laadukkaita investointeja käsittelevän asiantuntijaryhmän loppuraportti⁴⁸ – tärkeimmät toimintapolitiikkaa koskevat päätelmät

Loppuraportissa mainitaan useita lupaavia koulutuspolitiikan toimenpiteitä, joita on kuitenkin kokeiltava vielä lisää jäsenvaltioiden tasolla. Kokeilu ja arviointi ovat tiettyyn paikalliseen, alueelliseen tai kansalliseen kontekstiin mukautettujen toimintapolitiikan toimien suunnittelun ja onnistuneen kehittämisen keskeisiä vaiheita.

Metodologiselta kannalta tarkastelu paljasti, että **Yhdysvalloista ja Yhdistyneestä kuningaskunnasta on peräisin runsaasti vankkaa näyttöä, kun taas EU:n jäsenvaltioista on saatu paljon vähemmän tietoa**. Lisäksi niiden arviointien määrä, joissa on yksityiskohtainen kustannus-hyötyanalyysi, on vielä vähäisempi. **EU:n tasolla on siis kehitettävä arviointia ja tulosten levittämistä koskevaa asiantuntemusta**.

Toimintapolitiikan arviointia koskevan asiantuntemuksen ja näytön keräämisestä on odotettavissa hyötyjä EU:n tasolla. Asiantuntijat päättelivät, että arviointikulttuurin kehittämistä olisi EU:ssa tuettava seuraavilla toimilla:

- ✓ edistetään arviointimenetelmiä koskevan asiantuntemuksen kehittämistä jokaisessa jäsenvaltiossa
- ✓ levitetään tietoa tiukasti arvioituista toimintapolitiikoista parhaiden käytäntöjen kehittämiseksi ja jakamiseksi sekä
- ✓ annetaan toimintapolitiittisiin kokeiluihin EU:n rahoitusta innovatiivisten koulutuspolitiikkojen kehittämisen arviointia varten.

Komissio käynnistää marraskuussa 2022 asiantuntijaryhmän tärkeimpien päätelmien jatkotoimena koulutukseen tehtäviä laadukkaita investointeja käsittelevän oppimislaboratorion. Tavoitteena on auttaa jäsenvaltioita tekemään koulutuksen rahoituksen suhteen tuloksellisia, tehokkaita ja näyttöön perustuvia valintoja. Laboratorio edistää tiettyihin paikallisiin, alueellisiin ja kansallisiin tarpeisiin räätälöityjä koulutuspolitiikan arviointeja ja kannustaa niiden säännölliseen käyttöön päätöksenteossa. Se tarjoaa jäsenvaltioille tietämyksen, välineet, menetelmät ja resurssit, joiden avulla ne voivat arvioida julkisia koulutusmenoja. Lisäksi se tukee eri puolilla EU:ta toimivien arvioitsijoiden ja osaamiskeskusten verkostoitumista ja yhteistyötä, kansainväliset organisaatiot, kuten OECD, mukaan luettuina.

⁴⁶ [Déclaration pour construire une vision partagée sur l'efficacité, l'efficience et l'équité des investissements en éducation](#) (hallitusten välinen julistus yhteisen vision luomiseksi tuloksellisista, tehokkaista ja tasapuolisista investoinneista koulutukseen).

⁴⁷ Ks. SWD (2022) 750, jakso I.2.1.

⁴⁸ [Final report of the expert group on quality investment in education and training](#), (Koulutuksen laadukkaita investointeja käsittelevän asiantuntijaryhmän loppuraportti), lokakuu 2022.

4.4. Eurooppalaisen koulutusalueen hallinnon vahvistaminen

Covid-19-pandemia ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan ovat vaikuttaneet koulutusjärjestelmiin siten, että joistakin rakenteellisista ongelmista on tullut polttavia. Tuloksellinen vastaaminen tällaisiin järjestelmää koskeviin haasteisiin vaatii pitkäaikaista työtä, ja **tiivistä yhteistyöstä** on hyötyä.⁴⁹ Yhteistyön prioriteetteja ovat muun muassa tässä edistymiskertomuksessa todettujen **haasteiden** käsittely (kuten tasapuolisuuden edistäminen koulutuksessa ja opettajapulan torjuminen).

Euroopan tulevaisuutta käsittelevässä konferenssissa tuotiin esiin ideoita EU:n kehittämiseksi, muun muassa **tulevaisuuteen suuntautuvia toimenpiteitä** koskevia ehdotuksia, jotka ovat täysin eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteiden mukaisia. Niitä voidaan parhaiten edistää tiivistämällä yhteistyötä. Voidaan esimerkiksi edistää **eurooppalaista kansalaiskasvatusta** kansalaisidentiteetin tuottamiseksi ja parantaa edelleen tiedotuksellisia foorumeja koulutukseen liittyvän tiedon keruuta ja vaihtoa varten.

Sidosryhmien, myös kansalaisyhteiskunnan, sitoutuminen on olennaisen tärkeää eurooppalaisen koulutusalueen toimien toteuttamisessa. Jotta **kansalaisyhteiskunta** saataisiin paremmin mukaan **EU:n tason työhön eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamiseksi**, komissio tutkii vuodesta 2023 alkaen, mitä mahdollisuuksia Erasmus+ -ohjelmassa on lisätä taloudellista tukea koulutus- ja nuorisopolitiikkaan liittyvän yhteistyön edistämiseksi kansalaisyhteiskunnan kanssa. Komissio tukee eurooppalaisen koulutusalueen strategisten puitteiden hallintorakenteiden käyttöönottoa ja lujittaa jäsenvaltioiden ja muiden koulutusalan sidosryhmien tiiviimmän yhteistyön ja koordinoinnin vapaaehtoista toimintamalla.

Komissio ehdottaa väliarviointiin liittyvää pohdintaprosessia, kuten jäljempänä 5.2 jaksossa esitetään. Tavoitteena on varmistaa, että edistyminen eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamisessa kartoitetaan pitävällä tavalla myös korkean tason työryhmässä ja sen äskettäin perustetussa koordinoitelimessä. Pohdintaprosessissa voidaan tutkia, **miten uudistettu hallinto ja yhteistyö EU:n tasolla voivat auttaa ratkaisemaan uusia ja toistuvasti esiin tulevia haasteita järjestelmää uudistamalla** ja sitä kautta edistää eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamista. Samalla määritetään, millä aloilla mahdollisesti tarvitaan mukautuksia. Lisäksi keskustellaan **vastavuoroisen oppimisen tuloksellisuudesta** ja siitä, miten sen avulla voidaan parhaiten auttaa EU:n jäsenvaltioita ratkomaan yhteisiä haasteita ja kehittämään tulevaisuuteen suuntautuvia toimenpiteitä. Tämä voidaan toteuttaa parantamalla toimintapolitiikan suunnittelua ja tukemalla sitä entistä paremmalla EU:n vertailutietokannalla sekä levittämällä tuloksia aiempaa tehokkaammin EU:n laajuisesti, kansallisesti ja paikallisesti.

4.5. Eurooppalaisen koulutusalueen geopoliittisen ulottuvuuden vahvistaminen

⁴⁹ Vuoden [2022 strategisessa ennakointiraportissa](#) tarkastellaan muun ohella koulutusta vihreän ja digitaalisen siirtymän vuorovaikutuksen yhteydessä nykyisissä epävarmoissa geopoliittisissa olosuhteissa.

Eurooppalaisen koulutusalueen geopoliittisesta ulottuvuudesta on tullut yhä tärkeämpi.

Eurooppalainen koulutusalue on osoittautunut uudistusten kannustimeksi myös muissa maissa, ja siitä on monien toimien osalta tullut maailmanlaajuinen laatustandardi (esim. Jean Monnet -toimet, ammatillisen koulutuksen huippuyksiköt ja Erasmus+ Teacher Academies -toiminnot). Eurooppalainen koulutusalue vaikuttaa siis maihin ja osallistujiin myös EU:n ulkopuolella ja lisää eurooppalaisten koulutusjärjestelmien houkuttelevuutta. Se motivoi EU:n jäseniksi pyrkiviä maita ja tukee niitä niiden koulutus-, tutkimus- ja innovointijärjestelmien muuttamisessa.⁵⁰ Tätä kehitystä on edelleen lujitettu [Global Gateway](#) -strategialla ja EU:n maailmanlaajuisilla investoinneilla kestävä kehityksen tavoitteeseen 4⁵¹, joka koskee kaikille avointa, tasa-arvoista ja laadukasta koulutusta sekä elinikäisiä oppimismahdollisuuksia. Lisäksi edistetään oppimiseen liittyvää liikkuvuutta ja digitaalista siirtymää sekä koulutuksessa että koulutuksen avulla, samoin kuin koulutuksen laadukkuutta, tasapuolisuutta ja osallistavuutta sekä sukupuolten tasa-arvoa koulutuksessa. Geopoliittista ulottuvuutta on lujitettu myös lisäämällä naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen koulutusmäärärahoja seitsemästä kymmeneen prosenttiin ja vahvistamalla Erasmus+ -ohjelman kansainvälistä ulottuvuutta (Erasmus Mundus), joka on nyt täysin toimiva ja jonka kokonaisbudjetti on 2,2 miljardia euroa.

EU:n ja jäsenvaltioiden yhdessä Ukrainalle antama koulutusalan tuki osoittaa, että [Team Europe](#) kykenee vastaamaan kriiseihin ketterästi ja tehokkaasti, ja se on näyttänyt, että tällainen epävirallinen, vapaaehtoinen yhteistyö tuottaa lisäarvoa.⁵² Erasmus+ -ohjelmaan on sisällytetty ennennäkemätöntä joustoa, mikä on myös ohjelman kansainvälisen ulottuvuuden kautta tukenut oppilaiden, opiskelijoiden ja opetushenkilöstön integroitumista EU:n koulutusjärjestelmiin. Komissio tukee myös Ukrainan koulutusalan elpymistä, Ukrainan vaurioituneiden koulujen jälleenrakentaminen mukaan luettuna.⁵³ Komissio jatkaa [Global Gateway](#) -strategian koulutusalaan koskevan ulottuvuuden pohjalta tukeaan [Team Europe](#) -toimintamallille edistääkseen laadukasta koulutusta kumppanimaisissa pitämällä erityisesti mielessä Ukrainan koulutusjärjestelmän tulevan jälleenrakentamisen sodan jälkeen. Sen jälkeen, kun Ukrainalle myönnettiin EU:n ehdokasmaan asema 23. kesäkuuta 2022, komissio on kutsunut koulutusalan asianomaisia viranomaisia liittymään eurooppalaisen koulutusalueen strategisten puitteiden työryhmiin, jotka auttavat kehittämään vastavuoroista oppimista ja antavat jatkuvaa tukea Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyksen kielteisten vaikutusten torjumiseksi koulutuksen alalla.

Komissio on yhdessä Länsi-Balkanin maiden kanssa laatinut **Länsi-Balkanin alueen innovaatiota, tutkimusta, koulutusta, kulttuuria, nuorisoa ja urheilua koskevan toimintaohjelman**⁵⁴, jossa painotetaan Länsi-Balkanin maiden lähentymistä EU:hun myös koulutuksen alalla. Kumppanuutta Länsi-Balkanin maiden kanssa lujitetaan käytännön toimenä Erasmus+ -ohjelmassa antamalla koulutusorganisaatioille ja -laitoksille mahdollisuus osallistua ohjelmaan kuuluviin merkittäviin strategisiin toimiin alkaen Eurooppa-yliopistojen yhteenliittymistä. Työtä jatketaan myös maailmanlaajuisesti korostamalla keskeistä **asemaa, joka EU:n yliopistoilla saattaa olla Euroopan maailmanlaajuisen vaikutusvallan maksimoinnissa sekä demokraattisten arvojen ja rauhanyhteistyön edistämisessä**. Erasmus+ -ohjelmasta tukea saavat Eurooppa-yliopistojen yhteenliittymät⁵⁵ ovat johtavassa asemassa, kun on kyse eurooppalaisten arvojen ja eurooppalaisen identiteetin edistämisestä ja Euroopan korkea-asteen

⁵⁰ Ks. SWD (2022) 750, jakso I.1.2. ja liite 1.

⁵¹ [Kestävä kehityksen tavoite 4](#).

⁵² Euroopan koulutussäätiö on reagoinut nopeasti Venäjän hyökkäyssotaan Ukrainassa ja koordinoitunut toimintansa täysin EU:n, Ukrainan hallituksen ja muiden kansainvälisten organisaatioiden kanssa. Euroopan komissio on yhdessä koulutussäätiön, Ukrainan viranomaisten ja EU:n jäsenvaltioiden kanssa verrannut eurooppalaista tutkintojen viitekehystä Ukrainan kansalliseen tutkintojen viitekehukseen perusteesta väitöskirjan jälkeisiin tutkintoihin. Euroopan koulutussäätiö on perustanut resurssikeskuksen, joka auttaa sekä niitä ukrainalaisia, jotka hakevat apua pätevyytensä tunnustamiseen, että niitä, jotka tarvitsevat apua tietojen tulkitsemiseen. EU:n ulkosuhdepolitiikan yhteydessä Euroopan koulutussäätiö keskittyy parantamaan inhimillisen pääoman kehittämistä EU:n ulkopuolella (kumppanimaisissa). Koulutussäätiö toimii tällä hetkellä EU:n naapuruuspolitiikan piiriin kuuluvissa maissa, laajentumisprosessissa mukana olevissa maissa ja Keski-Aasiassa, ja se tekee yhteistyötä EU:n kanssa osaamisen kehittämiseksi Afrikassa. (Ks. myös edellä oleva 3.2 jakso.)

⁵³ Kuten [unionin tilaa koskevassa vuoden 2022 puheessa](#) ilmoitettiin.

⁵⁴ [EU ja Länsi-Balkanin alueen innovaatiota koskeva toimintaohjelma](#).

⁵⁵ Yhteenliittymistä 39 saa tutkimus- ja innovointitoimintaansa täydentävää tukea Horisontti 2020 -ohjelmasta.

koulutusalan laadun ja kilpailukyvyn perinpohjaisesta muutoksesta. Myös **Study in Europe -portaali** toimii keskitettynä palvelupisteenä Euroopassa suoritettavien opintojen markkinoinnissa sekä opintoja koskevassa tiedotuksessa ja neuvonnassa. Portaalissa on linkit korkea-asteen koulutusta koskeville kansallisille sivustoille erityisesti yksittäisten maaprofiilien kautta. Portaalissa kerrotaan Euroopassa opiskelun eduista, ja se on Team Europe -toimintamallin käytännön ilmaus. Bannerin alle järjestetyt verkostointitoiminnat edistävät vertaisoppimista ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa. Niiden avulla Eurooppaa markkinoidaan opiskelu- ja tutkimuspaikkana kumppanuusmaissa kaikkialla maailmassa. Study in Europe -portaalia ja varsinkin sen verkostointinäkökohtia kehitetään tulevaisuudessa edelleen. Koulutus on edelleen prioriteetti EU:n yhteistyössä Euroopan naapuruuspolitiikan toteuttamisalueen ja laajentumisprosessiin osallistuvan alueen kanssa. Koulutusallalla hyödynnetään liittymistä valmistelevan tukivälineen sekä naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen – Globaali Eurooppa kahdenvälistä ja alueellista rahoitusta.

Keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä komissio tukee jäsenvaltioiden kanssa toteutettavaa pohdintaa siitä, miten **koulutukseen tehtäviä investointeja koskevaa koordinoitua toimintamallia** voitaisiin edelleen edistää kumppanimaissa. Tavoitteena on tehdä Team Europe -toimintamallista ykkönen ja koulutusalan tuloksellinen veturi sekä maan että alueen tasolla ja maailmanlaajuisesti.

5. Päätelmät ja seuraavat vaiheet

5.1. Tärkeimmät havainnot

Tämä kartoitus on osoittanut, että eurooppalainen koulutusalue etenee: Viimeisenä kahtena vuonna on edistytty eurooppalaisen koulutusalueen aloitteiden laatimisessa, yhteistyön ja yhteiskehittämisen lisäämisessä ja rahoituksen myöntämisessä kansallisiin uudistuksiin ja investointeihin. Eurooppalainen koulutusalue on tarjonnut uudistusten, investointien ja yhteistyön agendan, jotta jokainen saisi Euroopassa entistä oikeudenmukaisempaa, parempaa ja tulevaisuuden vaatimukset täyttävää koulutusta. Toisaalta täytäntöönpanoprosessi on vielä liian varhaisessa vaiheessa, jotta eurooppalaisen koulutusalueen toimien, hallinnon uudistusten ja EU:n rahoituksen vaikutuksista kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla voitaisiin saada mitattavissa olevaa näyttöä. On kuitenkin olemassa varhaisia viitteitä siitä, että yhteinen sitoutuminen eurooppalaiseen koulutusalueeseen ja eurooppalaiseen yhteistyöhön on aiheuttanut sen, että jäsenvaltioissa ja EU:n tasolla tehdyt aloitteet ovat vahvistaneet toisiaan.

Entistä vahvempi hallinto on osoittanut, miten eurooppalainen koulutusalue toimii. Lisäksi se on todistanut EU:n ja kansallisen johtajuuden pystyvän yhdessä lisäämään uudistuksia koskevaa yhteistyötä ja toimia EU:n tason tavoitteiden saavuttamiseksi sekä vastaamaan uusiin haasteisiin. Vahvistetut strategiset puitteet ovat mahdollistaneet tietämyksen ja resurssien kokoamisen yhteen, hyvien käytäntöjen organisoidun jakamisen ja käytännön ratkaisujen toteuttamisen. Yhteinen tahto eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamiseen on lisännyt yhteistyötä ja yhteisten prioriteettien omistajuutta. Koulutuksesta on sitä kautta tullut yhteisiin etuihin perustuva yhteinen mielenkiinnon kohde.

Vaikka useiden EU:n tason tavoitteiden osalta suuntauksena näyttää olevan myönteinen lähentyminen ylöspäin (koulunkäynnin varhainen keskeyttäminen vähenee, kun taas korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus ja osallistuminen varhaiskasvatukseen kasvavat), **näkyvissä on myös merkittäviä varoitusmerkkejä, jotka vaativat pitkäaikaista järjestelmällistä työtä**, jotta koulutuksen laatua ja tasapuolisuutta voidaan parantaa. Komissio jatkaa työtä EU:n tason tuloksellisuuden seurannan kehittämiseksi, jotta voidaan tukea näyttöön perustuvaa päätöksentekoa ja helpottaa vastavuoroista oppimista, joka koskee todettuja vaikeita haasteita (mm. tasapuolisuuden lisääminen koulutuksessa ja koko EU:ssa pahenevan opettajapulan torjuminen).

Tulevina vuosina avainasemassa on keskittyminen täytäntöönpanoon, laadukkaisiin investointeihin, määrärahojen kokonaisvaltaiseen käyttöön ja vankkumattomaan seurantaan. Toimintapolitiikkaa suunniteltiin vuosina 2021 ja 2022, minkä jälkeen käynnistettiin joukko eurooppalaisen koulutusalueen EU:n tason toimia. Nyt on aika keskittyä varmistamaan i) eurooppalaisen koulutusalueen strategisten aloitteiden jatkotoimet kansallisella tasolla, ii) laadukkaat investoinnit käyttämällä EU:n ja kansallisia varoja kokonaisvaltaisesti ja tuloksellisesti sekä iii) saavutetun edistyksen vankkumaton seuranta. Näin voitaisiin auttaa vakiinnuttamaan järjestelmää koskevat uudistukset, joita jäsenvaltiot tekevät, ja saada aikaan myönteisiä vaikutuksia oppijoihin ja opettajiin. Eurooppalaisen koulutusalueen strategisten puitteiden työryhmät ja muut yhteiskehittämisfoorumit, jotka tukevat työtä eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamiseksi,⁵⁶ voivat vaikuttaa tähän olennaisesti. Kaikkien jäsenten aktiivinen osallistuminen ja yhteydet kansalliseen päätöksentekoon ovat onnistumisen kannalta ratkaisevan tärkeitä. Erasmus+ -ohjelmasta tuetaan edelleen eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteiden toteutumista hyödyntämällä ohjelman liikkuvuutta, yhteistyötä ja toimintapolitiikkaa koskevia toimia ja prioriteetteja.

5.2. Väliarviointi

Tämä edistymiskertomus on komission panos vuoden **2023 väliarviointiin**, jonka tavoitteena on, että edistystä arvioidaan ja että kaikki tahot vauhdittavat eurooppalaisen koulutusalueen toteutumista sekä sitoutuvat ja osallistuvat siihen.

⁵⁶ Ks. SWD (2022) 750, liite 2.

Komissio pyytää jäsenvaltioita, EU:n muita toimielimiä ja sidosryhmiä, myös työmarkkinaosapuolia ja kansalaisyhteiskuntaa, osallistumaan työhön. Tähän prosessiin, jossa kuunnellaan, keskustellaan ja pohditaan yhdessä, osallistuvat kaikki eurooppalaisen koulutusalueen strategisten puitteiden hallinnon tasot, ja siihen sisältyy **välisarviointitapahtuma** Euroopan parlamentin kanssa. Koulutusalan huippukokous 1. joulukuuta 2022 on ensimmäinen tilaisuus pohdintaan yhdessä kaikkien sidosryhmien kanssa.

Jokainen toimija tuo prosessiin omat kokemuksensa toimistaan ja työstään eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamiseksi, ja tässä edistymiskertomuksessa esitetyt havainnot antavat suuntaa sille, mitkä ovat **tärkeimpiä kysymyksiä, joista väliarvioinnin pohdintaprosessissa on keskusteltava:**

- ✓ tietojenvaihto lippulaivatoimista ja eurooppalaisen koulutusalueen yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi toteutetuista toimintapolitiittisista uudistuksista
- ✓ eurooppalaisen koulutusalueen jäljellä olevien strategisten aloitteiden yhteiskehittäminen vuoteen 2025 mennessä
- ✓ vahvistetun hallinnon täytäntöönpano, jotta voidaan tukea eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamiseksi saavutetun edistyksen kattavaa arviointia, myös korkean tason työryhmässä ja sen äskettäin perustetussa koordinoitelimessä, ja mahdollisesti mukautettavien alojen määrittäminen
- ✓ yhteinen pohdinta, joka koskee vaikeita haasteita ja tulevaisuuteen suuntautuvia toimenpiteitä – muun muassa seuraavia tämän edistymiskertomuksen ja Euroopan tulevaisuutta käsittelevän konferenssin havaintoihin perustuvia toimenpiteitä: i) tasapuolisuuden ja osallisuuden edistäminen kaikilla koulutustasoilla, ii) laadun parantaminen torjumalla opettajapulaa ja lisäämällä opettajan ammatin vetovoimaa ja iii) eurooppalaisen kansalaiskasvatuksen tehostaminen
- ✓ varsinkin tasapuolisuutta, opettajan ammattia ja kestävyyttä koskevien, eurooppalaiseen koulutusalueeseen kuuluvien uusien EU:n tason tavoitteiden toteutettavuus ja lisäarvo
- ✓ toimintapolitiittisten uudistusten tukeminen, laadukkaiden investointien varmistaminen ja toimintapolitiikan suunnittelun parantamista koskevan eurooppalaisen yhteistyön edistäminen, jotta todettuja vaikeita, tulevaisuuteen suuntautuvia haasteita voidaan käsitellä arvioimalla koulutuspolitiikkaa säännöllisesti
- ✓ vastavuoroisen oppimistoiminnan tehostaminen ja räätälöinti jäsenvaltioiden tarpeisiin⁵⁷
- ✓ eurooppalaisen koulutusalueen strategisten aloitteiden jatkotoimien seurannan vahvistaminen jäsenvaltioiden tasolla.

Vaikka vuoden 2023 väliarvioinnissa keskitytään ottamaan oppia ensimmäisten vuosien kokemuksista, antamaan jatkotyöskentelylle vauhtia ja parantamaan sitoutumista siihen vuoteen 2025 asti, komissio julkaisee vuonna 2023 myös kannanottopyynnön ja käynnistää eurooppalaisen koulutusalueen toimintapolitiikan arvioinnin. Näin saadaan lisää näyttöaineistoa eurooppalaisesta koulutusalueesta **vuonna 2025 laadittavaa kattavaa kertomusta** varten.

Kuten [eurooppalaisen koulutusalueen strategisia puitteita koskevassa päätöslauselmassa](#) todetaan, "[t]ämän arvioinnin perusteella **neuvosto tarkastelee uudelleen strategisia puitteita, EU:n tason tavoitteet, hallintorakenteet ja työskentelymenetelmät mukaan luettuina, ja tekee toiseen jaksoon [vuosiksi 2026–2030] tarvittavat mukautukset, jotta voidaan mukautua eurooppalaisen koulutusalueen realiteetteihin ja tarpeisiin ja muihin merkittäviin kehityskulkuihin Euroopan unionissa**".

⁵⁷ Muun muassa koulutukseen tehtäviä laadukkaita investointeja käsittelevässä uudessa oppimislaboratoriossa, eurooppalaisen koulutusalueen strategisten puitteiden työryhmissä ja muussa kysyntälähtöisessä vertaisneuvontatoiminnassa.